

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-károlyi ház első emeletében, egybeült pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny felvétetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések, előléptetések Nyílt levél gr. Széchenyi Istvánhoz Szentimrey Izidórtól; Felelősség. Budapesti napló. Törvényhatóságok: Turóc-megyei közgyűlés; esztergami tudósítás. Erdélyi országgyűlés. Társulati élet: a magyar gazd. egyesület közgyűlése.)
Külföld (Ausztria, Spanyolország; Franciaország, Belgium, Németország, Olaszország, Oroszország, Törökország.)
Ertesítő.

MAGYARORSZAG és ERDÉLY.

Őcs. 's ap. kir. fels. Rombauer Ede köz- és váltójogi hites ügyvéd vezetéknévénél Romlaky-ra változtatását legkegyelmesebben megengedni méltóztatott.
 A' nm. magy. kir. udv. kamra a' Szentandráson üreségbe jött kamrai számtartói állomásra Ludwig Lipót ot-tani ellenőrt léptette, az oraviczai bányaigazgatósági és ke-reületi bányaszéki megüresült első igatói állomásra pedig ideiglen J o b Frigyes dognászkai k. igatót alkalmazta.
 S o m m e r f e l d András harsai kir. sómázasló f. évi mart. 3án meghalálozott.

A' tengerhajózó-társaság folyó 1-47ki ápril-hónap 1 kén, délutáni 5 órakor, az iparegyesület új-világútczai Ilkey-házban levő szállásán közgyűlést tart. —
 A' bizottság.

A' magyar nevelési társulat f. hó 24kén dé-lután 5 órakor a' nemzeti c. sino kisebb teremében közgyű-
 lést tartand; melyre a' t. sz. tagok ezennel meghivatnak. Pest
 april 14. 1847. Az elnökség rendeletéből, Kronperger titkár.

Főtiszt. Palugyay Imre, nyitrai megyés püspök ó mel-tósága egy 13 ezer pforintnyi alapítvánnyal megyéjebeli négy helység lakosait a' stola-illetvényektől, hét helységet pe-dig az illető tanító tartási költségeiktől menté meg örök időkre 's elrendelé, hogy a' kamut-fölösleg ugyanazon helység-beli szegények gyámoltására fordíttassék.

Nyílt levél gróf Széchenyi Istvánhoz.*)

Nagyméltóságú gróf! „Az igaz habár marczona szót terjeszteni szintolly kötelesség, valamint az illyest nagyle-
 küen elbirni, midőn a' legférfiasabb tett egyszermind a' leg-
 hasznosabb számítás is.“

Ezeket méltóztatott nmlgod „Politica i p r o g r a m m e“ című töredékes munkájában legközelebb a' 4dik lapon mondani; 's ezen nyilatkozat bátorított nmlgodnak jelen soraimat annyival is inkább megküldeni, minél bizo-nyosabb akarom exltiádat tenni, hogy ezekben nem any-nyira az én, exltiád munkájából abstrahalt véleményem, mint inkább egy nem megvetendő fraktionak felizgatott tényleges állapota foglaltatik. Mi előtt azonban a' dologra mennék, szükséges rövid visszapiantással az 1843ki ese-ményekre megemlékezni.

Nagymglod előtt tudva van, mikint Vas megyében 1843ban az adókérdése legirtózatostb modorban ledoron-goltatt; és tudva van talán az is, hogy a' nyers tömeg' főnö-keit e' remek operatióknál nem K o s s u t h nak az adó kö-rül irott hirlapi cikelyei vezérlék, melyeket ő k az olvasni nem is igen tudó 's azért nemis olvasó ténis rendek előlmin-dennemű argumentumaival annál szivesebben rejtének el, mennél inkább ohajták, hogy a' köznemességet azok az ad-
 ó' szükségéről bármely oldalról se capacitálják; de mivel más részről sokkal „higabb velejűek“ voltak, hogysem az adó' elvállalásának szüksége ellenében „elégészes contra-pondiummal“ birhattak volna: épen a' legalkalmas időben irá exltiád „A' K e l e t n é p e“ -t, mert az e' munkában K o s s u t h ellen szórt sok „argumentumot“ (?) a' nyílt megtámadástól a' sötét r á g a l o m i g felhasznált gyanúsításokat a' nyers tömeg vezérei nem csak nem rej-

*) E' nyílt levelet lőv. sorok kíséretében kaptuk, mely-lyeket amazzal együtt csak másolatban kölin : Szombathely april 2dikán 1847. Tisztelt szerkesztő ur! Az ide mellékelt „Nyílt levelet“ kész akarva azért küldöm tisztelt ura-ságod lapjába, minthogy ön gróf Széchenyi István irányá-ban — mint annak különben is igen sok tekintetben köte-lezettje lovgiatlanságot nemcsak nem követ el annak kiadá-sával, sőt a' mennyiben a' lekötettségéből netalán combi-nálható „függést“ „függetlenül“ megzafolnia alkalmas tér nyílik, legközelebb közölt programjának leghivebben fe-llelhet meg. —

Széchenyitől elvárom, hogy e' nyíltlevél kiadását ne csak ne ell-nezze, sőt annak kiadhatását minden módon esz-közölje, ha csak nagy szavakban nem akarja magát saját-
 gosan tett azon körülményhez hasonlítani hogy mennél na-gyobb a' vacuum, annál több gőzfújódik ki abban. —

Ha uraságod Jelenkorában e' cikik megjelenni nem fog, annak nyilvános terjesztésére más utat és pedig Széchenyi irányában őt igen homályosított fogok használni, maradván szerkesztő urkész szolgálja S z e n t i m r e y I z i d o r.

Közöltetvén e' nyílt levél ő exltiájával, köv. sorokat in-téztél ő exlja hozzánk: Tisztelt szerkesztő ur! Legyen szives, nyomassa ki t. Szentimrey urnak önhez, mint hozzám intézett sorait egész hoszszában, mert kívánom, hogy mind a' két levél világot lásson. Pest april 6kán 1847. gr. Széchenyi Ist-ván s. k. Szerk.

ték el a' „szűz vállások“ szemei elől, sőt eléggé „ildomo-sak“ voltak azokat uton utfélen feltárva, a' legjobb akara-tu, de legkevesebb belátással sem bíró köznemesség mo-ralis megvesztegetésére használni 's így exltiád „Keletné-pével“ az illetőket felizgatni.

Ezen tényekből világos, mikint nemes Vas megyében K o s s u t h' adó melletti iratai nem okozak a' házi adó' le-dorongolását, hanem azt egyesenes exltiád igen „ildomo-san“ meg irt „Keletnépe“ idézte elő.

Ezeknek előleges megjegyzése mellett fájdalmas szív-vel kell exltiádnak tudtára adnom azt, hogy ha a' jövő or-szágygyűlésre adandó utasítás' alkalmával az adó' kérdése nálunk előbbi sorsára jutand, ezen körülményt a' nálunk a-
 lig néhány példányban olvasható, 's a' szegényebb sorsu nemesek előtt még csak nevérol sem ismeretes „H e t i l a p“ bizonyosan nem fogja előidézni, hanem előidézheti a' legközelebb közrebocsátott „Politica i Program m e“ mert a' mint a' H e t i l a p még mindig ismeretlen sok ma-gasabb osztályu körökben is, ugy a' Politica i Pro g r a m m e -t már előre használják az erkölcsrontó kolom-posok a' köz nsség felizgatására. Adja isten, hogy jóslatom be ne teljesedjék, de ha be fog teljesedni, ezen körülmény okozta országos bűn közvetve exltiád' hazafui lelkét fogja terhelni. Mihez képest méltóztassék exltiád szivére tenni ke-zét, 's annyira decantált szép statutudományával, modor-ával, tapintatával és taticájával a' kedélyek' felizgatásá-ra eszközül nem szolgálni; méltóztassék hivatalos feladá-sának megfelelően, most már e' tekintetben — mint maga megismeri — tágas körében a' közlekedési eszközökből valamit előmutatni; méltóztassék a' flumei vasut rovására kitézített — különben igen üdvös — tiszaszabályozási ter-vét használhatóképen létesíteni; — a' lőversenyek mellett, melyeken — közbevetőleg legyen mondva exltiád — ugy látszik — csak ex principio 's csupa következetesség-ből szokott részt venni, méltóztassék fölántokat írni; méltóztassék mind azon intézeteket, melyek nem exltiád indítványára létesültek, haszontalanoknak nyilatkozatni; méltóztassék hangya munkásságának, a' „Kelet népe“ kia-dásától létesített eredményét kimutatni, 's azokról, melyek-ről a' közönség még igen keveset, vagy épen semmit sem tud, felvilágosítást adni; nevezetesen méltóztassék meg-mondani, miért bukott meg exltiád kezében a' „pesti kikötő“ ügye, ki „hazafui eljárását siker végett a' változékony idő-k-höz és körülményekhez ezélszerűen alkalmazni iparko-dott,“ mint például, ezélszerűen alkalmazá a' pesti ugy ne-vezett, vagy inkább ugy esufolt sétatér' létesítését azon kö-rülményhez, hogy ugyanazon téren egy három emeletes házát építettvén, azt jövedelmesebbé kívánta tenni. Hát az alagut' sorsa mire jutott, melynek éln színte exltiád éll? Mind ezekről méltóztassék, és ezeknek rovatába tartozó e-
 gyebekről is köteteket összezsírni, de a' közös teherviselés-nek elvével különben is — mint tudjuk — olly nehezen meg-barátkozó köznemességet a' haladó ellenzék' rovására ne méltóztassék izgatni, mert illy experimentumok nem csak jó szándékát, de a' kizárólag monopolizálni kívánt statusböl-
 cességét is keservesen, és pedig „fajtánk“ veszedelmére compromittálják. —

A' „Politica i Program m e“ -ban mi szegény falusi emberek, exltiád gyöngéd grófiás kifejezése szerint „b e t y á r o k“ (hihetőleg azért betyárok, mert nem mind-nyájunknak lehetett egy egy rokona hajdan esztergami ér-
 sek) a' most elősoroltokról valami bizonyost annál inkább ohajtottunk olvasni, mennél kétségtelenebb, hogy ezekről a' címzett könyvben szintolly „ildomosan“ irhatott volna exltiád, mint a' minő nem „ildomosan“ elhallgatott minden „specialitást“, melynek feltalálására a' „P r o g r a m m e“ olvasói leginkább számolának, mert munkájában minden inkább foglaltatik, mint tulajdonképeni „P r o g r a m m e“ -ja, ha csak magát a' czimlapot nem kell „p r o g r a m m e“ -nak tekinteni*). Mihez képest aztán exltiád „p o l i t i c a i p r o g r a m m e“ -ját a' „D a g e r r e o t y p“ genialis szer-zője legjobban tudná definiálni, épen ugy, mint definiálta vala a' „l ő f u t t a t á s t.“

*) Velem együtt nálunk igen sokan azt hiszk, hogy exltiád újabb munkája nem egyéb, mint — „mutato nomine“ — a' „Kelet népének“ e z y k s v a r i a t i ó b a n i k i á d á s a ; 's miután ehez képest kiczéggérezett czimének egyáltalában meg nem felek igen sok pajkos ember a' Politica i Program m e -t czimét „tetemes sajtó hibának“ nevezi, 's azt mondja, hogy e' munkának tulajdonképen: „N i n c s k o p a s z f e j t ő b b é ,“ vagy „N i n c s f o g f á j á s t ö b b é“ czimét kellene viselnie. Sz. Iz.

Sajnálni lehet egyébiránt, hogy exltiád „bizonyos le-
 vezéseket“ is „p o l i t i c a i p r o g r a m m e“ -jában köz-re nem bocsátott. Ezekből a' közönség igen sokat okulha-tott volna. Annyi bizonyos, hogy az értelmesebbek nagyobb része nálunk is tud kombinálni, 's tud abstrahálni, és abban exltiáddal kezét fog, hogy „sok dolgokról csak az utókor i-télhet igazságosan, mikor az illetők nincsenek többé, mig a' jelenben egyedül a' szerepelők érezhetik, és józan pill-
 natokban bizonyosan érzik is a' legnagyobb felmagasztalás vagy a' legémelygőbb sárdobálás közepett az öntudatnak kizó fulánkit, vagy édes melegt.“ — Sokan nem kétlik nálunk, mikint exltiád ezt ezen meggyőződésre saját tapasztalásai vezérlék. Mihez képest igen „ildomosan“ cselekszik exltiád, hogy „üdvleldéjét“ a' zakotányok' tárában most már szivesebben szemléli, mint ha — az történetesen — indítványára elfogadtatott volna, mert könnyen megtörtén-hetendik vala, hogy exltiád az „ü d v l e l d é n e k“ árkaik kívül marad, míg az előtte ismeretes „d e m a g o k o k“ kiknek egyike irányában exltiád, tervező jóslatát, egy gyű-lött historiai nevezetesség' cselekedetével azonítani nem áttallotta, — az „ü d v l e l d é b e n“ találnák nyughelyeket. —

„Én exltiádról 's velem együtt többen, nemcsak azt tartják, hogy hazáját szereti, de mi több, még becsületes embernek is szeretjük hinni, ki előtt az erény nem üres hang, nem egyedül fényüzési függözimer.“ de exltiád mit fog érezni, ha csakugyan még is jóslatom beteljesedik? — hazafui eljárását siker végett ekkor mikint fogja a' vál-tozékony időkhöz és körülményekhez alkalmazni? mit fog érezni exltiád, midőn kizárólagos statusbölcsességgel hívén magát telve lenni, csak húsággal 's boszszus indulatszülte epés izgatással volt a' haladó ellenzék irányában saturálva? mihez képest hogy a' köznemességet a' közös teherviselés-től izgatólag elidegenítve, magát prophetának tolja fel, no-ha nemcsak nem láthat semmit is előre, de még a' legegyszerűbb eseményeket sem birja látni tisztán. Valóban, ha valaki díjt tett volna ki, hogy az adó dolgát már előre 's u-jra megbuktassa, vagy azt legalább messze háttérbe sjujtsa: senki nem tehette volna magát arra olly érdemesnek, mint érintett „Politica i Program m e“ című újabb munkája által exltiád! 'S ha nem hisz nekem, ám kérdezze meg legbiza-lmas elvbarátit, de nem vakon környező tömjénezőit: és ha ezek a' valót excellentiádtól nem fogják eltitkolni akar-ni, bizonyosan épp' azt fogják mondani, mit én! Szándéká-nak tisztaságával pedig épen ne mentegesse magát, mert kérdem: nem lesz-e szomorú vigasztalás az, ha már másod-szor megkísértett izgatásából egy végkép' felfordult nem-zetnek romja merül fel, 's egy meg nem szünő figyelmez-tetés ezt hangoztatja füleibe: l' enfer peuplé des meilleures intentions?

És azért a' haza' szent nevére kérem exltiádat lép-jen le agitatójának azon veszélyes teréről, mely ugyan exltiádat e' tekintetben épen ugy, mint 1843-ban sikere-sen célhoz vezetheti, de ha nemesebb érzelmeihez fog for-dulni, jövendőben minden specialis törekvéseiben tehetet-len nemleges állapotba helyezzi; mert ha exltiád azt hiszi, hogy ha annak idejében férfiasan fel nem szólt és szilár-dul nem cselekedett volna, nemzetiség' és közszellem dol-gában most nem állnánk ott(?) hol állunk: higgye el azt is, hogy ha 1841-ben „K e l e t n é p e“ -t az adó eszméjé-nek igazságát megtagadni elég contrapondiummal nem bí-ró erkölcsrontóknak magát eszközül oda nem dobja, me-gyénkben legalább a' házi adó olly irtózatost megtámadás-sal bizonyosan le nem dorongoltatott volna, 's ha „K e l e t n é p e“ újabb variatióban „Politica i Program m e“ czim alatt ki nem adja, 's azzal megyénkben, — 's talán má-sutt is — a' kedélyek' felizgatására eszközül nem szolgál-na, nem kellene elszomorodott szívvél jóslani: hogy ha nálunk az adó' kérdése ismét megbukik, ezen újabb catastrofo-t exltiád „P o l i t i c a i P r o g r a m m e“ -ja fogja előidézni. Mihez képest sikerülni fog exltiádnak egy nemzeti nagy kór-házat megállapítani, de sülyedésre vezetett nemzetünket regenerálni sohasem fogja.

Még egyszer kérem tehát szépen exltiádat; az általa annyira kedvelt Waldstein-féle szerepet öltse le magá-ról, 's ne felejtse, mikint a' szigoruan de igazságosan ité-lendő utókor mind ezeket exltiád biographiájában felje-gyezve találandja 's kedvező esetben is, legfeljebb azt mon-dandja exltiádról: „non qui bene incipit, sed qui bene finit.“ — Szombathelyen martius 31-kén 1847.
 Szentimrey Izidór.

Felelősség.

A törvény és végrehajtás oly viszonyban állanak egymáshoz, mint a tény a joghoz. *) A jog szabályozója a törvénynek, a törvény a végrehajtásnak. Nagyobb képzetlenség alig képzelhető, mint, hogy a végrehajtás a törvények fölött álljon. Hol szabad törvényhozás van, vagy is hol az nem csupa üres formalitás, ott a végrehajtás attól veszi szabályait. Hol a végrehajtó hatalom a törvényhozás által nem vonathatik feleletre — ott nincs szabad törvényhozás, vagy is inkább ott a végrehajtó hatalom akarátja s önkénye: törvény. Hol tehát valódi rendszeres törvényhozás van, az előtt a végrehajtó hatalom felelős, ez világos, következésképpen tagadhatlan; de szintoly világos az is, hogy a végreh. hatalom nem a t. hozás egyik vagy másik kiegészítő részének, hanem az egész törvényhozás előtt felelős. Ez elég világos tétel s igen nagy fontossága, mert ennek szem előtt tartásával, a felelősség egész nagyszerű teóriája teljes biztosítéki méltóságáról igen csekélylyé törpül össze. Kik a dolgokat könnyebb felfoghatóság végett egyszerűsíteni törekednek, mindent egységre akarnak erőtetni, de az illy egységet megsemmisíti a dolgok különfélesége és sokoldalúsága. A törvényhozás egy, a végrehajtás is csak egy, tehát véleményök szerint a biztosítéknak is egynek kell lenni. És a szabadságnak ezen egységre hozott alkotmányos biztosítéka nem más mint a miniszeri felelősség. Egyszerű valóban és könnyen megnyerhető biztosíték s minden feltételei csak abból állanak, hogy jók és észszerűek legyenek az erről hozott törvények. Igen ám, de éppen ez teszi benne az archimedesi pontot. E feladat megfejtését még nem sikerült a jövendő elől elulajdonítani. Méltó lenne valóban terjedelmesen megvizsgálni: mikre kellene illy törvények végrehajtásában figyelmeztetni.

A miniszeri felelősség elhatározott dolog gyanánt vétetik, hogy valamint a közigazgatás egy, úgy, összeütközések kikerülése végett, a felelősség alanyának is egynek vagy is egyes személynek kell lenni. Már pedig, hogy egy ember, az általános közigazgatás minden tételéért felelőssé tételhetőség, arról vagy azt kellene fölteni, hogy egyes ember képes egy ország adminisztrációjában szünetelni, bárha csak közvetett — befolyása által is, mindent magantélni, a mit felelősség nélkül tán még inkább megtehetne; vagy illy részletes befolyást nem követelni ugyan s ekkor csak oly általánosságban fogna felelőssé tételhetni, mely őt a nemzet némely sarkalatosabb szabadságai megsérthetése ellenfekezne; ellenben más jogok és szabadságokra nézve biztosítékot nem nyujtana. De az illy általános felelősség attól, ki a közigazgatás minden szálait kezzein tartja, sikeretlen volna; mert hol a különzetes esetekre meghatározott felelősség hiányzanék, ott nem fogna bajos lenni az általánosság alatt szemfényvesztve mindenfelé ki bujkálni. Ezt pedig jőzanon nem is vehetni megkért. Azért igen jól mondja Ancillon, hogy az igen ritkán alkalmazható, mert ennek megtörténhetése ellen, minden illyen miniszer kénytelen a választásokra befolyani és magának, ígéretet, megvesztegetések, intriguek, briguek és más bármí módon is többséget szerezni. — Nagyon rövidlátó lenne azon miniszer, hogy tettei a lojalitásnak legalább külszínét viseljék magokon.

Ezek ellen ugyan azt lehetne felhozni, hogy felelősség utján számosabb miniszeri bukás történt. Ez áll, és mint tény a dolog megtörténhetését kétségtelemé teszi. De ha itt azon kérdés tételik: vajjon azért történtek e azok, mert a miniszer kihágásban találtatván, forma szerint elmarasztatott? Már az más szint ad a dolognak. Ugyanis azon miniszternek, kinek bátorsága lenne a törvényeket elmellőzni és azoknak valódi értelmők és szellemők ellen cselekedni, az olyanakk kétségkívül igen érdekében levén a tételhetéstől me nek ülni, mindent el fog követni, hogy az ne történjék; a mit pedig egy kormányzó miniszer — parlamentarar kormány mellett erősen akar, annak létesítésében csak a fejedelem roszszalása s a parlamentnek megvesztegethetlensége általálgátolhatatnék. Nem tudok esetet, melyben a miniszer formális elmarasztás utján fosztatott volna meg méltóságától. Ez pedig nem lehet egyéb, mint az említettök következtvénye. Más az, midőn a miniszer valamelyik vérszemre kapott párttal nem bír, a körülmények nyomasztók, a panaszok sürűndnek, némely alattomos machinatiók jelentkeznek — vagy a miniszer egykor nyilvánosan bevallott politikai véleménye elleni tételvények kívántatnak; ekkor és hasonló esetekben, ha elég észélyes, bukását megelőzendő — lép. Ugyanez történik s történhetik ott is, hol nincs parlamentarar kormány: de csak akkor, ha a pártok elég hatalmasak; sőt utóbbi esetben az észélyes fejedelem — a nemzet hű ragaszkodását nem fogja soha veszélyeztetni egy

*) Ez Társalkodónk, „Radical ellenzék” című öt számaiban is állítatik — s a jelen cikk is, mint pol. kortörténetünk ismertetési vázlatának folytatása szintazon tisztelt értekezéstől származik. Szerk.

emberért, kit, ha hive, még mindig hatalmában áll megjutalmazhatni. —

Vegyük a körülményeket több oldalról vizsgálat alá Minden tárgy, melyek egy miniszer igazgatása alá rendeltethetnek — két fő részre szakad, t. i. a szerint, a mint azok a hon kül vagy bel ügyeire vonatkoznak. Ezek ismét vagy olyanok, melyekről világos törvény rendelkezik, vagy olyanok, melyekben a teendők a kormányzó miniszer becsületére, lelkiismeretére s böles belátására hagyatnak. Ezekben az ellene emelt vád csupán akkor lehet törvényes, midőn valamely világos törvény megszegét érol van szó, mert senki emberi törvényszék előtt, lelkiismeretére bízott tételvényeiért felelőssé nem tételhetik. Nem szükséges pedig azt védokokkal erősíteni, hogy minden előforduló esetre világos törvényt hozni nem lehet, és hogy több esetben az igazgatónak szabadsággal kell bírni némely haszthatatlan kérdéseknek saját nézete szerinti eldöntésére. Már ez esetben ismét saját véleményéért felelőssé nem tételhetik, az illy tárgyakra nézve ő úgy áll mint bírő, és midőn a bírói függetlenséget védjük, lehet é akkor a miniszert saját véleményéért megátadni s kárthatni azért, hogy ő így vagy amúgy vélekedik? Az igazgató tervei továbbá tán jók, tiszták voltak s azok sikerítését gondosan kívánta eszközölni; de a nem kedvező körülmények s emberi gyarlóság következtében meghiúsultak s ekkor ismét a miniszert igazság szerint kárthatni nem lehet; pedig ez már magában is eldöntő nézet, miután tudjuk — hogy ez oly tágas kör, melybe — majd minden tételvény befér. Van tehát számos tárgy, melyekért, bármí felelős miniszer is felelőssé nem tételhetik. (Folyt.) Kovács K.

BUDAPESTI NAPLÓ.

(Néhány igénytelen, de egyenes szó melyen tisztelt fővárosi magyar közönség ünköz.) Mélyen tisztelt fővárosi magyar közönség! — Tudva van a mélyen tisztelt fővárosi magyar közönség előtt, mikép a szepmüvészet magát ön nem terem, mint példának okáért a szarvas gomba és a criticus nem is virágzik magától, mint virágzik példának okáért a krumpli közhasznú növény és a csizmadia-mesterség közhasznú tudománya, nem terem és nem virágzik pedig kiváltképen magyar Kanahánunkban, (melyen kívül nincsen élet!) holott pedig a nyírlétől a vadmörög és a sóskától a sulyomig (vizsgálatnyéig) annyi különkülönféle élvezetre méltó dolog és füvek és márdartások kelnek, virágoznak és gyümölcsöznek Isten kegyelméből s maguk jószántából az emberi szívek nagy örövendésére. Az is tudva vagyon pedig a mélyen tisztelt fővárosi magyar közönség előtt, hogy e minden k fölött kényeske növénynek, a szepmüvészetnek töveit Béla király óta nem igen kapálgtattuk, nem is öntözgtettük (az ez előttekről hallgat a krénka, legalább Anonymus semmit sem szól e tárgyról). Alig van tíz éve: hogy a szepmüvészet e vad elmi alatt állandó gyökeret verhetett; — hányszor vette meg a részvételtség hidge! hányszor rágtta meg tövét a visszavonások férgel! hányszor verte meg ifju hajását az irgy kritika ragyája az idő alatt! Isten csodája: hogy ekkorra megnőtt. Mi tehát, ugymint a mélyen tisztelt fővárosi magyar közönség, minthogy e kényes virágcskát sem nem ültettük, sem nem ápoltuk, joggal kívánjuk tőle, hogy nemcsak virágokat hozzon, hanem még narancsokat is teremjen, akkorákat mintegy kamocsai vagy hevesi dínyje, mit ha nem akar tenni, kas át, kapát neki! kigyógyítjuk a világból. S ez egyben igazunk van; mi nem hittük sem a költéltánczókat, sem a poétákat, sem a látásokat. sem a színészeket az országba, ha már itt vannak, ám ök lássák: hogy meg ne dobáljuk őket. A mi dramairónk legyen Shakspeare, a mi színésznök legyen Garrick, a mi decoratióink legyenek aranyból, bársonyból, de mi ugyan egy petákot sem adunk ingyen sőt még fűtyölünk is: hogyha megharagszunk. S erre is azt mondjuk: hogy tökéletesen igazunk van. Más nép századok óta költ a művészetre, mégis válogat benne, miért ne lennyáskodhatnánk mi? ... Ez állítás nem oly képtelenség, mint a milyennek látszik, amazok elismerték, hogy szükségök van rá s ennélfogva kiemléni tartoznak azt, mi nem hittük id: ha ide tolokodott, köszönje meg, hogy ajtót nem mutatunk neki. Ez világos. Nekünk jogunk van kritizálni haragolni, piszszegni, fűtyölni és szühözba nem menni, e jog minden emberrel vele született, s ezt senki fölünk el nem disputálhatja. — Fordítsunk már most a másik lapra. Nincs oly szigorú bírő magyar műveknek, mint a magyar közönség maga. Semmi hitát el nem enged ez, hanem jubál, ha érdemét kivívott művésze vagy költője oly botlására akadhat, melyért azt lerágathatja onnét, hova felemelkedni nem segítette (minden állításomra légiót hozhatom elő a példának) s mikor aztán elibe terem bármí külföldi silányság, azelőtt levezí süvegét, vagy legroszabb esetben kegyesen meghajolva hallgat és tür. Avagy volt e eset rá valaha, hogy magyar közönség külföldi mű iránti magas nemtetszését bármí uton módon nyilvánította volna? (ide nem illő levén azon eset, midőn egyszer Shakspeare Othellóját kifűtyölte) volt e rá eset: hogy külföldi mű oly fájalmas esésre jutott volna, akár a csony iránya, akár szerkezeti éhhetlensége, akár költői sívársága miatt, minőben részesült egy némely magyar mű egy tlen félreértés irónia miatt, melynek legnagyobb vétke az lehetett: hogy pályadit nyert magánál gyengébbek fölött? Mert a közönség álléreit mérte egyik markában, másikban a mű becsét. S maga az idősakasi-jtó soha sem iparkodott ezen segíteni, sőt ha okait kellene forkésznünk e viszsás állapotnak, a kereséssel igen közel találánk hozzá járn. Magyar művek ellenében mindig megtalálta az ingerültség hangját, külföldi művek ellenében hallgatott, vagy mentegetőzött. — Legközelebb napokban egy honi s egy külföldi mű került szemünk elé, költői becsőkre nézve körülbelül megközelítik

egymást. A honi a közönség intelligens részéről piszszegés követte, a külföldi megtapsoltatott. amabban kézzel fogható volt a jóakarát, s ezért boszankodánk rá, emebben vastag az üdvtelen irányzat s örűltünk neki. Amott haragultunk érte és megróttuk: hogy a költő ügyvéddel kezkenőt lopat, itt örűltünk neki: hogy az iró politikai pártainkat pelengérré állítja, egyiket egy ravasz semmiházi gazfickók képében, másikat egy bufti korparfejű parlagi bivalybörnyű alakjában. Tetszett, mert nem közölünk való írta. Mindazon undok, alaptalan ferde elm-bicsaklás, mikkel e mű tarkára férczelve és feltulipánozva volt, s miknek tizedrészeért magyar irót megköveztünk volna, tapsra talált, mert nem közölünk való írta. Az idősakai bírálatok szárazon megemlékedték a dolgót, még roszszalásak is oly hangon vannak elmondva: hogy szegény magyar művek dicsegetnek is elfogadhatnák. ... Honnét ez elfogultság? Honnét e kétségbeesett öngyilkolási mania? ... Ugyanez közönség, mely a saját kebléből lemerülőkre oly irgalmatlanul ki tudja mondani az anathemat, hogyan türeht el minden h. barékot szellemi vendégségei asztalán, mit néhány hitelvesztett külföldi lap fizetett dicsegtése czukrával felles-csomáz? Ha ott állnánk a népműveltségben, a hol nem állunk, azt mondánám rá: mind ennek oka az izléslinőség; — de nem az. — Legközelebb lesz szerencsem egy rövidke cikket írni „a tükös dramairókról” ott majd megmondom: hogy micsoda.

Hire van: miszerint ezentul hetenkint kétszer, délután hat órakor is fognak indulni özösök Pestről fölfelé, az út azon részét, melyen minden vesztély nélkül járhatni, éjtel hagyván hátra, s kép mi den megphenés nélkül másnap délre Bécsig juthatván. mi eddig rendes járása mellett a özösöknek a közönségre nézve igen kedvező könnyebbség leendne.

Alig volt még könnynek oly gyors kelete, mint Petőfi nemrég kijött összes verseinek. Alig egy hónap alatt a második kiadásnak több mint fele kelt el. A kiadó könyvtáros Eulich Gusztáv még ez év folytatni újabb kiadását szándékozik e műnk közönség elé juttatni.

A pápai és komáromi iskolavíták tehát végképp be vannak fejezve, az évek óta kérdésben forgott egyházkerületi főiskola legfelsőbb k. leirat következtében in statu quo, azaz Pápán maradársra itéltetvén, mely örvendetes leirat az érdeklét város templomaiban Husvét ünnepen, solennis „Te Deum laudamus” mellett ki is hirdettetett, s melyről mi is ezen n. ietünk a nagyfontossága úgynek minden rendű és rangu érdekelteit mind közönségesen értesíteni.

A pestvázi műkedvelők jövő vasárnap adandják Friebisz István még eddig meg nem keresett szimüvét — jótékony czétra.

A megdicsőült nádor haláláért gyász szertartólagos ideje lejárván a gyászlobogó e héten városházunk tornyáról lehozattott.

Múlt hétfőn tartotta az iparos rajztanoda jótékony czélu s valódi magyar szellemű táncvizsgálmát a redont-teremben, tiszta jövdelem volt e vizgalomból 56 pft s néhány kr.

Egykori kassai elsőrendű énekesnő az alt és sopran hangu Topereczerné jel nl g városunkban van; — a nemzeti színház jelenleg második énekesnő nélkül maradt: figyelmzettjük a rendezőséget a, fiat applicatio-ra.

Múlt naplónkba ismét gyönyörű sajtóhiba vette be magát E helyett: „az igaz ág üldöző kezeit kiengesztelék” ez nyomtatott „az adósai üldöző kezeit kiengesztelék” Még majd akadna olyan, a ki ellihné: hogy itt a fővárosban az „adósok” is üldözik az embert. Ha már még is „hitelezőket” nyomtak volna oda, csak elnéhészőbb lenne, de az adósok b zony nem igen üldöznek senkit. ☺

Ó es. s apostolik. fels. ki mint földesur jobbágyainak tölsegéllésében, a jelen szükség idején is legfényesebb példával megy elő — ugyanakkor, midőn azon megyéknek, melyeknek földesurai és nemesei az inséggelküzdő adózó nép szomorú sorsán szabad ajánlatok által ügykeztek nem-veslelküleg segíteni, legmagas fejedelmi tetszésének nyilvánítását parancsolná az adózó nép iránti atyai indulatnál fogva azon szomorú következtéseket, melyek az élelmi szerek drágaságából a bekövetkező aratási időig egyeseket és egész községeket érhetnék, lehetőleg enyhíteni ohajtván, a kir. kincstárból kétszázezer pgo flot kölcsön gyanánt ollyképen méltóztatott kegyesen utalványozni, hogy ezen, hat év alatt visszafizetendő öszvegnek fele a katonai élelmezés könnyebbitésére kamatfizetés nélkül, másik fele pedig az inséggel küzdők felségéllésére, szatóli négy kamatfizetés mellett, olly esetekben, hol legsürgetőbb, és a hatósági s magány-jótékonyaság által el nem háritható szükség mutatkozik, fordíttassék. Minthogy pedig a fenforgó körülmények lehetőleg sietős rendelkezéseket igényelnek, ezek eszközését ó es. k. felsége b. Vay Miklós, koronaőr s a tartományi biztosság főigazgatójára, mint a ki illy terhes feladásoknak sikerteljes megoldásában megkülönböztetett tevékenységének, tapintatának s józan takarékoságának már máskor is nyilvános jeleit adá, k. biztosi mineműségben ruházni, és mellé segítségül Ambró Antal kir. ltósági-tanácsost hasonlólag kir. biztósoképen kirendelni méltóztatott. Örömmel jelentjük, hogy a tisztelt királyi biztosok rendelkezésük helyére már el is utaztak, s működésüket el is kezdték.

A felebbi hir kapcsában sietünk jelenteni, hogy honunk némely vidékein tapasztalható szükség enyhítésére Bécsben magánsegély is gyűjtetett, melynek eredménye egyenesen a felebbi cikkben említett királyi biztos b. Vay Miklós ó nma rendelkezése alá boesátatott, azon ohajítás kifejezése mellett, hogy ezen somma általa a szükségétől leg-

inkább szorongatott ügyefogyottak között osztassék szét. Az eddigi kegyes adakozók nevei itt következnek: gr. Apponyi György's neje 500 ft. p. p. Brezenheim Karolina hgnó 100 ft. hg. Brezenheim Ferdinand 100 ft. gr. Eszterházy Károly 100 ft. b. Kulmer 50 ft. gr. Zichy Ödön 50 ft. gr. Gyulay Ferencz 100 ft. gr. Eszterházy József 50 ft. gr. Batthyányi Arthur 50 ft. gr. Festetics Tasziló 50 ft. gr. Batthyányi János keresztelő 300 ft. gr. Schertoss Arthur 50 ft. gr. Erdődy Kajetán 100 ft. N. N. 5 ft. N. N. 5 ft. Ritter 25 ft. gr. Festetics Rudolf 50 ft. b. Forray 100 ft. N. N. 5 ft. N. N. 5 ft. gr. Hompesch 10 ft. gr. Eszterházy György 5 ft. gr. Pappenheim 5 ft. gr. Bethlen Imre 5 ft. id. gr. Zichy Pál 10 ft. gr. Chotek Otto 10 ft. N. N. 20 ft. N. N. 5 ft. gr. Nákó Sándor 100 ft. N. N. 5 ft. N. N. 5 ft. hg. Lichtenstein Rudolf 50 ft. Inkey Ödön 15 ft. gr. Wrba L. 50 ft. N. N. 10 ft. gr. Sándor Mórész 50 ft. gr. Kinsky R. 50 ft. hg. Lamberg 50 ft. gr. Honrichs 5 ft. gr. Vratislav 10 ft. hg. Lichtenstein Károly 25 ft. b. Palocsay Sándor 20 ft. N. N. 10 ft. gr. Csáky Mórész 10 ft. gr. Csáky Gábor 10 ft. gr. Bethlen Gergely 15 ft. gr. Wrba R. 10 ft. gr. Chorinsky 20 ft. hg. Galiczin 50 ft. gr. Thun Frigyes 20 ft. N. N. 10 ft. gr. Starsinsky 50 ft. hg. Schwarzenberg Adolf 100 ft. gr. Pergen Antal 5 ft. gr. Lodron 5 ft. hg. Paar 50 ft. N. N. 10 ft. gr. Czernin Jaromir 10 ft. gr. Harnancourt 10 ft. gr. Hunyady J. 50 ft. gr. Szapáry Antal 50 ft. b. d'Üssküll 50 ft. hg. Auersperg V. 25 ft. gr. Hardegg Ferencz 15 ft. gr. Szécsen Adolf 30 ft. gr. Apponyi József 20 ft. Eszterházy Zófia grófnő 300 ft. hg. Pálffy Antal 50 ft. gr. Pálffy Pál 10 ft. gr. Zichy István 160 ft. gr. Pálffy Ferdinand Lipót 100 ft. N. N. 5 ft. N. N. 5 ft. Pálffy-Lobkovicz grófnő 20 ft. Pálffy-Rossy grófnő 20 ft. Pálffy-Hohenfeld hgnó 25 ft. N. N. 5 ft. b. Józsi Sámuel 50 ft. gr. Eszterházy László 100 ft. Eszterházy-Batthyányi Johanna grófnő 1000 ft. hg. Lichtenstein Lajos 200 ft. Mátyás Friderik 10 ft. gróf Zichy Bódog's neje 125 ft. gr. Széchenyi Lajos's neje 120 ft. hg. Clary 50 ft. Clary hgnó 20 ft. gr. Fiquelmont 20 ft. Kinsky hgnó 50 ft. hg. Coburg 100 darab arany, hg. Metternich 100 ft. gr. Károlyi István 1000 ft. Teleki g. n. 10 ft. N. N. 10 ft. Cziráky grófnő 20 ft. gr. Fuchs és neje 10 ft. Vécsey bárónő 10 ft. gr. Andrássy 10 ft. gr. Lazanszky 5 ft. Csáky Anna és Johanna grófnők 10 ft. A. B. C. 5 ft. gr. Nádasdy Ferencz 20 ft. gr. Csáky Sándor 5 ft. b. Lilien 5 ft. Barkóczy grófnő 5 ft. gr. Pálffy Ferencz 20 ft. gr. Dessewffy Béla 5 ft. gr. Eszterházy Lajos 10 ft. Csáky Erzsébet grófnő 10 ft. gr. Batthyányi József 20 ft. Szirmay Erzsébet grófnő 5 ft. gr. Szirmay Otto és Vilmos 6 ft. N. N. 3 ft. Sermahe grófnő 5 ft. Seeburger orvostanár 10 ft. Traun-Mesnil grófnő 3 ft. Traun-Révy grófnő 5 ft. Thanhoffer György által az unmgyei szülőkönk számára rendezett hangversenynek tiszta bevétele 600 ft. Manassi Koszta urtól 500 ft. b. Névény Károly neje szül. Fries bárónő 100 ft. gr. Szirmay Vincze és György 10 ft. Józsi özevgy bárónő 2 db arany. b. Sina György 1000 ft. b. Sina János 500 ft. b. Sina Simon 500 ft. b. Rothschild S. M. 1000 ft. b. Pereyra Lajos 500 ft. N. N. 500 ft. b. Eskeles 500 ft. Mayer János 500 ft. Összesen 12,927 pft és 102 db. arany.

A további adakozások utólagosan fognak köztudomásra juttatni. (Bp. H.)

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

TURÓCZMEGYE. (Martius 15én). Másod alispánunk elnökle alatt a megelőző tanácsközlöny következtében mindnyájan mely gyászban jelentünk meg s ezen első évnegyedes közgyűlés a gyászos intézkedés felolvasásával kezdetvén, követelt az elnöklő alispánunk jeles s a jelen alkalomnak teljesen megfelelő beszéde. Miután pedig ezek következtében az innen eredt fájdalom s közbánathalmi osztozás az elhunyt nagy nádor özvegyének s István főhígnak megiratni, a nagy nádor érdemeinek becikkeltetése az utasítások sorába igatlatni és a három hónapi gyász megtartani valamint az alispáni beszéd jegyzőkönyvbe iratni elhatározott, a számosan összegyűlt kk. és rr. azonnal a helybeli káthol. szentegyházba a mindenhatónak prépost és főesperes Bendik Ferencz által bemutatandó engesztelő áldozatra mentek, Adamovich szemtühályi magyar és Hrivnák mosóci plébánosok tót, de minden tekintetben jeles dolgozatú beszédeket tartottak a boldogult magasztos érdemeinek kitüntetésére és a közveszeségből eredt fájdalom enyhítésére. Másnap a terembe ismét összegyűlvén s itt némely kisebb érdekű tárgyak felvételén, innen a kk. és rr. az evang. egyházban véghezmenendő gyásziszteletre vonultak egész tömegben, Bernáth zaturcsai magyar s Kororka szucsányi lelkészek tót velős szónoklattal emelvén ki a gyásztiszteletet. Szabadjon itt egy kis eltérést tennem. Az evang. egyházban tartott magyar beszéd első vala, mely a turóczi evang. egyházakban keletkeztek óta mondatott s annak elmondására az illető lelkész urat birni nem csekély fáradságukba került némely világi, különben a nemzeti-séget hön felkaroló uraknak; továbbá első vala ezen isteni

tisztelet, melyben a kk. és rr. határozatilag részt vettek, a hajdankort ide nem értvén.

Harmadik napi tanácskozást azon intézkedés kihirdetésével kezdők, melyben István főhígn. helytartóvá nevezetik. Ezen kinevezés örömmel fogadtatván, s valamint első nap a gyászlevelek, úgy most az üdvözlő felirat azonnal hitelesítettvén ő felségéhez is ebéli atyáskodó s az ország kívánatát megelőzte gonoskodásért hála felirat rendel-tett, egyszersmind országgyűlési utasításul följegyeztet-tett, hogy István főhígn. nádorrá leendő választását az odaküldendő követek minden módon létesíteni törekedjenek. Felkelt ezután e megyéből távozó s lakását szomszéd Trencsény megyében állandósító R. K. alszolgabíró, ki az iránta tanúsított bizalomért hálát mondván, az eddig viselt hivatalát a kk. és rr. kezébe letette; erre másod alispán bucsuzólag válaszolt és a leköszönőnek hivatali pályáján szerzett érdemei jegyzőkönyvileg kiemeltetni rendeltettek. U. G. ezek képesében indítványozta, hogy e leköszönésnek a most megyén kívül mulató főispánhoz bejelentése mellett, egyszersmind némely egyedek helyettesítés végett terjesztessenek föl, mire R. S. azt javasla, hogy felhagyván a fölterjesztéssel, inkább a tisztválasztás sürgettesék, harmadik felekezett pedig az indítványt olyképen kívánta módosítatni, hogy csak e hivatalra folyamodandók ajánltassanak. Innen az egész napi ülést kimerítette viták. Keletkezett, melynek, bár minden tekintetben illedelmesnek, részleteibe nem bocsátkozván ezuttal, szavazás utjání eredménye vala, hogy az első indítvány győzött s így nemcsak e hivatalra hanem a tavaly halálozás által szinte megürült utbiztosira is több alkalmas s érdemes egyednek helyettesítés végett fölterjesztése határozottatott. Negyedik, ötödik s hatodik napon a gyűlés folytattatván, martius 20-ikán be is fejeztetett.

A többi érdekes tárgy következőkben öszpontosul:

1) A protestans lelkészeknek szavazási jogot tulajdonító, de azon okból, mivel azelőtt ezen gyakorlatban nem valának, felsőbb helyen megsemmisített végzésünk, miután annak fenntartása mellett ő felségéhez feliruk, tagadó leiratnál fogva tovább is megsemmisítettnek nyilvánították, mely ügyet ezuttal tovább vitatni nem akarván, országgyűlési tárgyalást jegyeztük fel. 2) Egy udvari k. leirat által a felöl értesítettvén, hogy az országos inség tárgyában koronaőr b. Vay Miklós kir. biztosul s ehhez segédül Ambró Antal helytartósági tanácsos nevezettek s hogy ez ügyben egyenesen hozzájuk folyamodunk szükséges, valamint egy részről ő felségének ezen kegyelmét megköszönni első kötelesegeink közé soroztuk, úgy másrésztől hivatkozólag az előbbi felírásra, 12 ezer ft. segedelmet az ügyefogyottak számára tisztelt kir. biztosul újra kéri; nemkülönben a nemesség részéről az inségeskedőket 5 ezer pengő forinttal fölsegíttetni határozott. Ezen segedelmezés szinte élelnebb vitát szült s egyet kettőtán kivéve, senki által nem elleneztetett, sőt ezek is, midőn zniói közalapítványi uradalom főtisztje a segedelmezéshez járulást legnagyobb készséggel megajánla, ez által igen nemeslelkűen megzáfoltattak. További s részletesebb intézkedések megtétele végett egy a másod-alispán elnöksége alatt működendő, sőt mennyire a sürűben előforduló lopások, s egyéb netaláni kihágások gyors elítéltetését kívánának, törvényszéki hatalommal felruházott küldöttség nevezetett; mennyire pedig ez uttal kivált a rozsz órlés miatti vádak megújítottak, fősolgabíránkunk meghagyott, hogy a járásbeli helysegeket az illető tisztviselők közt felosztván, ezek az órlésre különösen felügyelni, a mértékeket általjában megvizsgálni s e tekintetből az illető helyeken hetenkint legalább egyszer megfordulni, eljárásukról pedig szakonkinti jelentéseket tenni tartozzanak. 3) Sajnosan értettük, hogy a megyénkbe beszállásolt katonaságot tovább is az adózó önköltségim ellátni köteles; mi is egy újabb felírásra s kérelmünk ismétlésére nyujtott alkalmat.

4) Bár a testvér Erdélyország némely törvényhatóságának ajánlata némely tekintetben kecségető, mindazáltal föltételes levén, mi azt azon modorban el nem fogadtuk, hanem a leveleket ez uttal tudomásul vettük, bár a részszek visszacsatoltatása iránt, azon okból, mert nem rég kétszer egymásután felirtunk, most felterjesztést nem teszünk s így következtetéséből a somogyi felszólítás is tudomásul jegyeztetett föl. Minden esetre azonban mind a két ügyet jövő országgyűlésen sürgetendjük. 5) A zágrábi isméretes levél, más több tárggyal együtt jövő gyűlésre halasztatott. 6) Borsodnak honosítási törvény-alkotást sürgető felszólítása elvben részünkről is pártolattik. 7) Kassa s Eperjes városok küldeményét (az ottant. term. tud. nagygyűlésére vert emlékpénzt) szintesen fogadtuk s levélterbe tétetni rendeltük. 8) Több törvényhatóság abeli felszólítását, mely szerint István főhígn. nádorrá választatni ohajtják, végzésünk által megelőztetvén az, szinte tudomásul jegyeztük fel. 9) A boldogult nagy nádor magasztos érdemei országos elismerést s országos emléket igényelvén,

Temes ide vonatkozó levele s abban megpendített aláírási ügy országgyűlésre utaltatott, oda Sárosnak két rendbeli isméretes javaslata is. 10) a marhahus ára 11 krban tovább is megmaradt. 11) Szóba jött a nálunk rég idő óta divatozó törvényszékek gyűlésekkel vegyes tartásának megszüntetése, mi majd egyhangulag elvben elfogadtatván, egy czélszerű tervkidolgozás, mely szerint törvényszékek s évnegyedes gyűléseink elrendezendők, küldöttségre bízott; az elv pedig azonnal az által életbe léptetett, hogy jövőre az évnegyedes gyűlések mindenkor gyűlésről gyűlésre levén kitűzendők s az elnök egyedül a rendkívüliek iránt intézkedhetvén, jövő gyűlés majus 25-re s a törvényszék június 7-re határozottatott. 12) Egy szántásándékos gyujtogatás ismét egybegyűjté a rögtön-ítélő bíróság tagjait, de a tettes elítéltetése, minthogy azelőtt még büntetve nem volt, a szabályok értelmében rendes törvényuttra igazított.

13) Egy nyomozás felolvasatása különös benyomást okozott a gyűlési tagokra és az ügy, mint felségsértési bünt magában foglaló, felsőbb helyre bejelentetni rendeltetett.

14) Mint e lapok olvasója előtt tudva van, az elosztott tisztválasztást megelőzte korteskedési vesztegetés és az october 19-iki gyűlési kihágások megvizsgálására, felsőbb rendelet következtében, m. é. decemberi gyűlésből egy küldöttség nevezetett; szóba hozott ez okból: vajjon ezen vizsgáló választvány kiküldetésében eljárta már, vagy sem? mire a küldöttség egyik tagja által az adatott válaszul, hogy e végre május hónap tüzetett ki. Következtek ezután többnemű kifakadások s expectoratiók s végre csak abban történt megállapodás, hogy a választvány jövő évnegyedes gyűlésre jelentését beadni annál inkább tartozik, mert a vizsgálat siettetése a kormány által is meghagyatott, továbbá, hogy e végzésről a főispán is különösen értesítessék.

A Jelenkor 23-ik számú budapesti naplójában előforduló magasztalásra meg kell jegyeznem, hogy illy szerfeletti dicséretnek néha a legjobb ügynek is ártanak s tisztelet becsület, de igazság is, egy könyvre a magasb műveltséget szorítani, sértő. Hasonló dicséreteknek az követkevénye, hogy az olvasó közönség nemcsak hitelt nem ad nekik, de mivel a kuforrások is néha előtte isméretesek, valódiságukon inkább gyanakodik. — Felsőbb vidékeken szinte későn kezdett tavaszodni; az őszi vetések jó állapotuk; a gabona ára csökkenni kezd, jelesül a buza pozsonyja: 11 ft. 30 kr. — 12 ftig; rozs 9 ft. 30 kr; árpa 8 ft; zab 4 ft. 15 kr.; szóna mázsája: 2 ft.; sarjúe 4 ft. 30 kr.; zsupzalmáe 1 ft. 30 kr.; burgonya 1 mérője 6 ft. 30 kr. — A juhokban némely gazdák sok kárt szenvedtek, ellenben némelyek a dögrül mitsem tudnak. — Blatnicza helységben az ottani evangélikus lelkész ösztönzésére egy takarékpénztári társulat alakult, melynek tagjai, kivéven magát a lelkészt, iskolamestert és két uradalmi tisztet, mind adózők. Czelja a fölölseg pénzt gyümölcsözőleg megtakarítani s ez által az iszákosságra hajlóktul az eszközöket hasznosan elvonni és a szegény megszorultakon köleszés által segíteni. Az alapszabályok e gyűlésen bemutatattak s megerősítettek.

Es z t e r g a m b a n, folyó april. 5én éjjel, 10 napi gyengélkedés után életét befejezte dr. R u m y Károly, az esztergami presbyteriumban magyar jog tanára, több tudós társaság tagja és több munkának és tengernyi folyóirati tevékenységnek írója; ki még halála napján is három folyóirathoz küldte cikkeit s 67 éves életét szinte véletlenül végezte. Kazinczy és sok más derék tudósunk levelei, derék könyvtár és kéziratok maradtak örököskei kezei közt. Béke a munkás férfi emlékezetének, kinek csüggedhellen írói szenvedélyét boldogult Festetics György gróf már akkor, midőn a tőle alapított keszthelyi Georgiconban R u m y egy tudományok tanítója volt, azon jellemző nyilatkozattal tüntette ki, minél fogva R. semmi tiszta papírost nem szívelhet meg maga előtt.

Megérkezett nevezetes bihari k. biztosi eljárásából m. A n d r á s s y J ó z s e f főispáni helyesünk ur, és april 6-án a közgyűlésre összejött megyei rrtól — kiknek élén Jaros V. kanonok ur álla — szívélyesen üdvözöltetett. — A felvidékiek munkakeresőleg városunkat csoportosan fölkerek-sik, mert az irlalmasság hatalmas mágnés gyanánt vonza őket; nem áll az, mit martius 19-ikén irtak a Jelenkornak, hogy itt: „ha nem csordul, e seppen a szegénynek“ mert biz itt s a környéken is hatalmas csordult, primás ő herczeg-sége roppant mennyiségű gabnát osztott szét, és pénzbeli folytonos adakozásinak nincs határa, kenyeret is osztott, úgy hogy s z a z e r t meghalad adomány; a káptalan naponkint szinte osztja alamizsnát s 130 embert melleg étellel lát el; de tavaszi vetővel is ellátá alattalóit; és találkoztak kegyes magányosok, kik a szép példát követték; Gantner kereskedő kenyeret osztta; muzslai plébános ur naponként 10 — 16 idegent konyhájáról tartott; sőt mondhatni, hogy a nyomorúság láttára, az irlalmasság anygala is leszállt a földre, mert az emberek — nagy épülésünkre —

különösen adakozók; ki az előtt 50 ft adott a' koldulás-szűntető tárczába, az idén 100 ft 's ki máskor 2 ft 30 krt adott az idén 50 ft áldozott. Ezzel tartoztunk az igazságnak. — April 11 ki délután roppant néptömeg sereglett össze a' nagypiaczon, pedig csak egy szabólegénynek temetéséhez, e' részvét máris mutatja, hogy az eset rendkívüli. Valóban rendkívüli, 's borzasztó! M. szabómester más mestertársának jó legényét magához csalja, 's e' végből neki 10 p. flot előlegez; de a' legény azonnal nem megy hozzá, 's M. hirtét veszi, hogy a' legény el akar illanni, 's azért nem röst, egy másik mestertársával a' gózhajó-állomáshoz siet 's a' legényt ott lelik, a' sziget orráig — úgynevezett kutya-szorítóig — üzik, felső öltönyét lehúzzák, ütök-verik, leteperik, s végül a' Dunába sodorják; a' föleszmélt szerencsétlen kapaskodik a' parton, de a' dühös indulatától eltorzított ember barátját egy lökéssel örökre a' habok mélyébe taszítja. E' szerencsétlent később halászták ki, 's april 11 kén temették el nagy részvéttel; a' heves indulatu életfosztókat pedig az igazságházának árnyékai hűtik. — Időjárásunk annyiban kedvező, hogy a' tavaszi mezei munkát szépen megöntözté az égi eső; de még maig is fűtünk, a' kerti munka sanyli a' hideget. Termesztőink jó aratással biztatják magukat; a' fák is szépen bimbóznak.

ERDÉLYI ORSZÁGGYÜLÉS.

(Az urbéri tartozások feletti tanácskozások folytatása.)

Kővár v. főkap. h. Hunyadm. indítványát pártolja, azon kis változtatással, hogy a' dézmát vigyék az urbéresnek ezután is oda, hova eddig vitték. Különben a' bárány-, gidó-, 'sat. dézmákat nem tartja kisebb dézmáknak. Ha a' r. bizottságnak tetszett két t. cikkbe foglalni, nekünk, ugymond fog tetszeni egybe tenni. Hol a' bárány- 's gidó-dézma említettik, az utána álló szokás szót előre tenni szólni.

Küküllóm. a' fenálló gyakorlat mellett szavaz. Udvarhelyszék e. k. Hunyadm. k. indítványának legelőbb is azon pontjára van észrevétele, mely azt foglalja magában, hogy a' szántóföldek kiegészítésére adott kaszálóról, akármint vet belé az urbéres, dézmát adjon. Ha már egyszer, ugymond a' dézmát sem elengedni, sem megváltani nem akarjuk, legalább ne gátoljuk az urbéres szorgalmát, mert p. o. ha külsőjéből gyümölcsös kertek akar alakítani, a' dézmaadás gátolni fogja, hogy földét illőkép felruházza. Illyeneket határozni káros. Szólok e' határozatot megfordítaná, hogyha t. i. a' paraszta hasznos beruházást tesz földén, attól dézmát ne fizessen. A' kisebb dézmákról külön törvényben ohajtana intézkedni. A' rendszeres bizottság ugyanis ezeket bizonyos taxával javasolta évenként megváltatni. Ha már a' juhok, bárányt, malacot 'sat. ide sorozzuk, a' tyukot és tojást megváltatni az orsz. gyűlés méltóságával is ellenkezik. Mi a' dézma-behordást illeti, a' 3 napot igen soknak tartja; legfeljebb kétszer 24 órát szabna.

Dobokam. e. k. Mivel küldője azért küldötték ide, hogy egyfelől a' földesur jogait védje, másfelől a' parasztra újabb terheket tétetni ne engedjen, a' kisebb dézmát csak ott kívánja vétetni, hol eddig szokásban volt.

Kővár v. főkap. h. Jó lenne a' 6dik t. cikkre is nyilatkozni. Székváros e. k. a' 6dik t. cikk 1ső §ban a' kisebb tartozások sorában az ártatlan méhek, és sok méltatlanságot szenvedő bárányok is említették a' méhekre nézve kívánja: hogy a' belőlök járó dézma szüntessék meg, mert ezek az istennek olly teremtsései, mellyek a' falu határán seholy senkinek kárt nem tesznek, sem gabonának sem egyébnek nem ártnak, hanem a' virágokból szíjják a' neektart a' mi hasznunkra. A' bárányoktól csak ott vétessék dézma, hol tizen felül van; a' tizen aluli pénzzel váltassék meg, de a' Hunyadm. által javasolt pénzosztszeget szólni váltóban kívánja fizettetni. Sokan: enunciatio.

Felső Fejér e. k. Mindazokból, mik a' Czirák-urbében meg vannak említve, dézmát kíván adatni 's a' mennyiben ott az approb. 3. r. 5 tit. idézve van, azon helyeken is, hol eddig dézma nem volt, dézmáltatni kíván. Egy kir. t. b. pártolja Hunyadmegye köv. indítványát. Sokan: enunciatio.

Egy gr. k. h. Pártolja Hunyadmegye indítványát, de nem lát elég tisztaságot némi kitételben. Az 1ső §ban ugyan is az van, hogy minden urbéres tartozik természetnyéből dézmát fizetni, az 5ben pedig az áll, hogy ha valami tartozás megváltása felett földesur és urbéres közt egyezés történik, az az alább köv. urbéri kötésekről szóló cikk értelmében teljesítendő. Szólok nem tud helységet Erdélyben, hol valami alakban dézmát ne fizessenek, p. o. Zarándmegyében a' dézmabeli tartozást nagyobb részint pénzzel vagy juhhal fizetik. Elnök: Épen az az aggodalom az appr. törvény idézése miatt, hogy földesur és urbéres léphetek valamikor egyezésre, hogy a' dézma juhhal váltassék meg, de ha nincs erről documentum, 's a' földesur az approb. törvény szerint előáll 's dézmát kíván, mert a' törvény parancsolja, honnan tudja megbizonyítani az urbéres, hogy a' juh az azon dézmáért adja annyi sok idótól fogva? Felsőfejér e. k. Ismer több vidéket, jelesen Felsőfejérben egész járás van, hol semmi dézmát nem adnak. Egy kir. t. b. Vannak helységek,

hol semmi dézmát nem adnak. Valóban az urbéresek sorsát rosszabbá nem tehetjük, ez ezélnk volt. Nem ellenzi tehát, fejeztessék ki tisztábban, hogy hol eddig a' paraszta dézmát nem fizetett, ezután se adjon. Elnök: ugy véli ebben már a' kk. és rr. megállapodhatnának; be lehetne ezen pontot tenni az utolsó szakaszba, hol a' székelyföldről van szó: hogy t. i. valamint a' magyar helyeken is, ott, hol eddig a' dézmaadás szokásban nem volt, ezután se adjanak. Udvarhelyszék e. k. Székelyföldön dézma egy általjában nincs, tehát minek mondani, hogy szokásban volt? Egy kir. h. Ha azt teszszük törvénybe, hogy hol dézma nem volt, ezután se legyen, meg lehet nagy kárt teszünk. Lehet ugyan is olyan hely, hol az urbéres százados gyakorlatnál fogva napszámmal vállalja meg a' tizedet, ilyen helyeken, ha a' napszámokat lejjebb szállítjuk, a' földesur a' dézmáért illetőséget is elveszti. De másfelől ingerültséget is szűlné egy illyen kivételes törvény. Példák tanusítják. Ugyan is Magyarországon ugy mint Erdélyben, hogy ha valamely földesur nagylelkűségéből elengedte urbéreseinek a' tizedet, más földesurak jobbágyai is mind hozzá kívántak menni és voltak zavarok, pártoskodások. Ez okból hozott azán törvény, hogy egy földesurnak se legyen szabad a' tizedet elengedni. Mivel tehát lehetnek olly régi törvényes egyezvények, mellyek ismételével nem bírnak, ugy véli szólni, egjobb lesz megmaradni a' szerkezet mellett az appr. törv. kihagyásával, 's a' dolog oda fejlődik, hogy ott, hol eddig nem volt, ezután sem lesz dézma. Egy gr. k. h. a' földesur jogaitól elzárni nem akarja, de kívánja kimondatni, miszerint a' földesur magát dézmavételre jogba ne tesse a' mostani gyakorlat ellenére. (Sokan: Enunciatio!) Tovább! Elnök: Következő ülésre halasztja a' tanácskozás folytatását.

XLVI. Országos ülés mart. 22én (Tized, apróbb urbéri tartozások, boltnyitás.) Miatán az udv. kancellárválasztást tárgyazó felirat a' három nemzet pecsétével bepecsételve egy fényes küldöttség által kir. bizt. ó nmlgához átküldetett. Elnök: A' közelebbi ülés, a' tized feletti tanácskozás félben maradt. Az a' kérdés merült fel, hogy a' magyar földön mindenütt gyakorlatba vétessék e' a' dézmálás, vagy csak olly helyeken, hol eddig is divatozott? Szólok elnök ugy vette észre, hogy a' kk. és rr. elvileg megállapodtak a' jelenlegi gyakorlaton; kérdés tehát csak az lehet: ezen határozat miképen fejeztessék ki a' törvényben ugy, hogy a' földesur jogait, olly helyeken, hol a' tized jelenleg ugyan nem divatoz, de a' földesurnak netalan törvényes igényei volnának hozzá, ne esonkítsa. Fogarasy. Elnök ó nmlga nézetében osztóván, a' törvényjavaslat 1. §ban legelőbb is azt vélné kifejezendőnek, hogy a' hol a' tizedelés eddig gyakorlatban volt, ezután is fennmaradjon. Ezután következnek a' viszszaélések korlátozása 's a' megváltás létesítése iránti teendő intézkedés. Végre a' földesurak megnyugtatósaul oda lehetne tenni, hogy a' hol a' földesur némi törvényes jogát képzelné a' tizedhez, rendes perfolyam útján keresesse. Kővárvid. fő k. h. szerint épen ez nincs még elhatározva, 's erről kell most tanácskozni. Elnök: Méltóztassanak hat tanácskozni fölötte.

Marosszék e. k.: A' dézma alapját diplomatiec legelőbb Mózesnél a' zsidó nép nagy törvényhozójánál látjuk, ki azt a' Lévi nemzetségének rendelte adatni, és így a' papoknak, azon tribus levén papi hivatalra szánva. De ezen rendelkezésnek igazi rugója a' népnevelés volt 's az árva k és özvegyek tartása, törvény szerint a' tized 1/10 da az említett ezélnk adatott. A' magyarok közt szit Istvánnál látjuk legelőbb a' dézmát, kinek 11dik k. 52. lapján ezt olvassuk: „Si cui Deus decem dederit in anno, decimam Deo det“ azaz a' keresztyén eklézsiának. De már itt a' dézmaadás más ezélnk tüzött ki magának, u. m. 1) a' keresztyénség terjesztését kapcsolatban a' tanítással. 2) a' honvédelmezés; mert a' papok a' nevelés mellett, nagy banderiumokat is tartani kötelesek voltak. Bizonyosága ennek a' mohácsi ütközet, hol Brodericus váci püspök irata szerint két érsek: Szathmári László és Tomori Pál, 's ezeken kívül számos püspök hullottak el a' esatáten. A' mi több: a' dézma papoknak valamint a' többnemeseknek is honvédelmért adatott, mint ezt bizonyítja 2dik Ulászló 3dik törvénykönyve 52. cikk. Sőt az 1523ki 42dik cikk világosan mondja: hogy a' kanonokok dézmabeli jövedelmeket pénzzé tevén, küldjék el a' sereg tartására. Még későbbi időben is, a' dézmaszedési jogot ugy nézte a' magyar törvény, mint a' honvédelmi kötelezettség alapját, mint az 1552ki 3dik és az 1555beli 5. art. ból világos. A' mit több, királyaink is ez oknál fogva vették a' dézmát, 's a' nemeseknek is csak azon feltétel alatt adták mint a' közállományt, a' király levén a' közállomány supremus inspectora. Ezt erősíti az AC. 2. r. 8. tit. hol a' dézmák a' fiscalitások közt említvék, a' fiscus szó pedig annyit jelent, mint közállomány: valamint a' korona szó is közállomány, 's jelenleg is azon körülmény, hogy a' nemes ember tizedért fizet, igazolja szólni állítását, mert a' fiscusnak fizeti, azaz a' közállomány. A' régi világban tehát míg a' nemesség ótalmazta a' ha-

zát, volt a' dézmának is értelme, de most nincsen, a' honvédelmi köteletséget is az urbéres tevén. A' dézma, mint egy író megjegyzi, ollyan mint a' kertész ollója, mely a' földésznek minden szorgalmi növekedését lenyírja. Valóban ideje lenne már, hogy a' földmivelő rend a' kis koruságból kivételnek, 's a' dézma az urbéres kezére bocsáttatnék. Frankonban 1789. mint az észjog által nem pártolhatótt jog kárptóllás nélkül töröltetett el. De szólni ezúttal ennek alája nem írhat, nincs tehát mit tennie, mint azt, hogy küldőinek a' dézma iránti nézetét kijelentse, melly is röviden ebből áll: ók pártolják az országos bizottság munkálatát kivévén a' 3d. §. melly a' rendezésről szól.

Dobokam. főisp.: A' többség elfogadta azon elvet, hogy valamint általában az urbéri, ugy különösen a' dézma ügyébeni intézkedés egyfelől az urbéresek állapotát súlyosabbá ne tegye, másfelől a' földesur jogait se esonkítsa. Meg levén tehát az elv állitva, legfőljebb szerkezetre van szükségünk, melly ezen elvet leghelyesebben kifejezze. Méltóztassék elnök ó nmlga ezt tízni ki tanácskozás alá. Elnök: az ülés kezdetén épen ezt mondotta, de volt a' ki tagadta, hogy az elv meg volna állitva. Ha tehát a' dobokai m. b. főisp. ur előadásán a' kk. és rr. megnyugosznak, méltóztassanak szerkezetet javasolni. Hunyadm. e. k. Midőn javaslatát utasítása értelmében az approb. törvényre alapította, azt hozták ellene fel, hogy ezen törvény csak az olly ülésokről szól. Ez állítás czáfolásába ereszkedni nem kívánván szólni csak ahoz, mit elnök ó nmlga kiütött. A' dobokai m. b. főispán ur által elfogadottnak nyilvánított elvből indulva, a' javaslat 5dik §sába tétessék be, hogy „valahol az urbéres egyezés vagy emberi emlékezetet felülmuló régi szokásnál fogva a' tizedet vagy kilencedet évenként pénzzel, akár gabonamennyiséggel, akár szolgálattal vagy más módon meg szokták váltani, az illy szokás továbbra is fentartandó; hol pedig emberi emlékezetből fogva dézmát nem adott, ott az 1820beli öszszeírásban bevallott statusquo marad meg az urbér behozatalakor; minden e' pontba foglalt esetre nézve fennmaradván a' földesur dézma iránti követelésének a' törvény rendes útján ellátatása.“ Mivel továbbá némeltyek az approb. törvényre hivatkozást nem helyeslik, szólni javaslatát első §sába a' t. cz. idézése helyett ezt tenni: hazánk fenálló törvényei szerint. Egy gr. kh. Dobok. főisp. és Hunyadm. köv. előadásait pártolja. Zarándm. köv. utasítása azt tartja, hogy a' hol tized létezik, maradjon az eddigi állapot, a' hol nem létezik, az urbéri föld 1/10 része adassék a' földesurnak. Mivel azonban látja, hogy e' vélemény nem fog többségre találni, a' hunyadmegyeit mint szólniéhoz legközelebb járót, pártolja. Felsőf. e. k. h. hol jelenleg dézma nem létezik, vagy hozassék be, vagy szabassanak az urbéri állományok 1/10 részvel kiszebbre. Ez levén szoros utasítása, Hunyadmegyevel nem szavazhat, sőt ellenkező határozat eselére fentartja jogát, óvasát tetheti. V. Hunyadm. e. k. h. Azon elvből indulva ki, hogy ha teher leend az urbér a' földesurra nézve, hordozza mindenki egyformán, vagy azt kellene a' kk. és rr. meghatározni, hogy dézmát egy urbéres se adjon; vagy azt, hogy mindenik adjon; vagy végre, hogy a' ki nem ad, 1/10 részvel kevesebb földet kapjon. Különben, ha azt határozzák, hogy egyik urbéres adjon dézmát, másik ne, ez annyit tesz, mint azt mondani, hogy 9=10; mi egyfelől igaztalanság, másfelől ingerültséget fogna előidézni, ha a' tizedet adó paraszta látná, hogy szomszédja ugyanannyi földért 's ugyanannyi szolgálat mellett nem fizet dézmát, mint ő. Mivel azonban szintolly ingerültségtől lehetne tartani azon esetben is, ha a' dézma oda is bevitetnék, hol emberi emlékezet óta nem létezett, Hunyadmegye mellett szavaz.

Fogarasy. e. k. h. dob. főispán előadásában, a' dolog lényegét illetőleg, ugy látja, mindenki megegyezik, a' kérdés tehát csak az: milly szövegben fejezzük ki ezen elvet legjobban. Szólok szerint, a' hunyadmegyei szerkezetben nincs tisztán kifejezve. Hivatkozik ugyanis Kővár v. fők. helyettesére, ki azt állította, miszerint az első §ban világosan ki van mondva, hogy minden külsőséget bíró urbéres dézmát tartozik fizetni, egyedül a' székelyföldieket kivéve; már ha egy más §ba azt teszszük, hogy ne fizessen minden urbéres, e' két §. ellenkezésben lesz egymással, mit törvényhozó testületnek kerülni kell. Ez igen könnyen megtörténhetik, ugy, ha Hunyadmegyének az 5ik §ra javasolt módosítványát az első §ba teszszük, szavaihoz nem ragaszkodva szólni elégnék tartja, a' 20beli status-quo mellőzésével, egyedül csak emberi emlékezetre hivatkozni; mert a' 20beli status-quo-ra hivatkozás semmit tisztába nem hoz, sőt zavart nyújt alkalmat, pedig inkább a' földesur mint urbéres kárára; de szükség nincs reá, mert a' ki emberi emlékezet óta nem fizetett dézmát, az bizonyosan 1820ban sem fizetett, másfelől ellenkező eset lehetséges. Ismétli, szavak felett most nem kíván vitatkozni, ennek b. K. D. szerint akkor lesz némi fontossága, midőn a' törvényjavaslatok szerkesztéséről leend szó.

Dobokam. főisp. A' két ellenkező vélemény egyezte-

mintegy 300 személy csoportosult össze a vendéglő előtt, melyben szállásolt; egész utolsó pillanatig számos látogató érkezett hozzá bucsuvételre. Látomás szerint O'Connell nagyon szenved.

BELGIUM. A belga kormány egy különös rendeletet boesátott ki, melynek folytán valamennyi találvány, melyek a közmunkáknál alkalmazott statisztikviselőktől erednek, a nyilvánosság tulajdoni. A találványra szabadtéket kérő tisztviselő tüstint elbocsátandó. A kormány azon elvet nyilvánítja, hogy a tisztviselők idejük használásával, munkájuk gyümölcseivel, buvárlataik és tapasztaltatik eredményivel a statusnak tartoznak. Mindazáltal a kormány a tisztviselőket új találványaiért jutalmazni fogja.

NÉMETORSZÁG. Az erlangi egyetemi körödéban nem kénhanem savégenyvel vilték minap mütéttel véghez két nön, kiken is az elkábulás sokkal könnyebb és biztosabban idéztetett elő; mindkét művelet pedig jelentékes volt. Csak hogy az elkábulás nem volt olyan tartós mint a kénégenyvel, miért is a beszívást gyakrabban kellett ismételn, különben a művelet igen szerencsésen végeztetett. Kisérletek tétettek azonkívül állatokon más égenyfajakkal is: a salitromégeny mindig öl, és pedig igen sebesen (szaga hasonlít nagyon a finom frís gyümölcsehez); a savégenyvel már 1—2 perc után áll be a kábulás (a kénégenyvel 8—10 perc után — t. i. az állatoknál), ezetegeny nem okoz semmi kábulást.

A szász kormány a szász-bajor vasut-épitésre szükséges öt millió tallér fődözéseül 4 pcentes státuskölcsönt határozott; a kölcsön létesítése aláírás után történik, a kibocsátás 20 ezer db statusadóssági pénztár-jegyben 500 talléronként. Vajjon nem üdvösebb lenne nekünk is ilyen intézkedésekhez nyulni, mint idegen nyerészek kezébe adni az osztókanalat, mellyel csekély gyzdagságunk tálából minden aranyunk és ezüstünket kimerítsék. Sok üdvös vállalatunk, mellynek melettel kellene lehelni a nemzet és haza élettestébe, „szárazbetegség“ leend reánk nézve, millyennek egykettő már jóformán mutatkozik is. Tegyük mindent mindnyájan, de egymásért kölcsönösen; ne legyünk többé oly iszonyuan szűkkeblűek és baráti és pártolói egyedül a provincialis érdekeknek, hanem a köznek, bármerre, bárhol kerüljön is az fel.

OLASZORSZÁG. Rómából mart. 25kéről írják: „már több nap óta hallható volt, mikép az előhaladási párt a szents. atya mai templomjárásánál a s. Maria Sopra Minervához, hol a pápa gyümölesoltó boldogaszszony ünnepeén évenként meg szokott jelenni, ragaszkodását tömegben éljenkiáltásokkal tanusítani akarja. Ezen okból ma kora reggel számos ezren a Monte Cavallon gyülekezvén össze, a pápát indulásakor zajos éljenekkel üdvözölték. Egész uton a templomig valamennyi ház ablakai, mik előtt elkoeszított, szönyegekkal díszítve valának, s mindenütt ugyanazon kiáltás (Evviva Pio nono, éljen IX. Pius) hangzott. A szents. atya mind a mellett borongós kedélyűnek látszik, mit a tartományokból érkező leverő híreknek tulajdoníthatni. Ugyanazon lelkesülés mutatkozott visszakocsiztakor, s midőn a palotába érkezett, az erkélyen is megjelent s áldást osztott a közönségnek. A kiáltás, mellyet a néptömegből kivehetni lehetett, volt: „Fiducia nel Popolo! — Coraggio, San-

to Padre! — Evviva Pio nono solo! (bizalom a népben! Bátoran szentséges atya! — Éljen kilencedik Pius egyedül!)“ Tegnap délután is, midőn a szents. atya a sz. Péter egyház előtt sz. Pál oszlópa felállításánál megjelent, a nagyszámu gyülekezet végtelen éljenkiáltásokkal fogadta őt. Tegnap ő szentsége bibornokgyűlést tartott, hol is a kormány jövőre felosztása terjesztett elő foglalva magában a különféle hatóságok munka s hatásköreit, úgy hogy nemsokára várhatni a minisztertanács alakulása kikirdettetését; valamint a 45 tagból állandó statustanács képzése is közé fog tétetni. Két rendelet vasutépités s rendőség fölött, állítólag már ki is van nyomtatva s közrebocsátást vár. Eddigelő csak kenyérdrágaság miatti nyugtalankodásokról szóló tudósít. birunk, de most Viterbóból olyatén közlés érkezett, miszerint ott több személyt nyilván az utcákon megátamadtak, s becsitettek sőt öltek is. Ezen eset méltó aggodalmat gerjesztett, s nem tudni még: millyen rendszabályokhoz nyuland a kormány.

Ő szentsége Schekib effendi török követnek, kit a szultán a kormánya alatti keresztényesség ügyében küldött értekezézőül Rómába, saját kezével egy briliántokkal gazdagon ékített domborművü caméet nyújtott által, mellyen pápa arcképe tündöklk. Térdelve fogadá azt a török képviselő, ki állítólag azon vágyát fejezé ki, miszerint ő sztsége ajándokát nischanal (diszjelül) mellén viselhesse. Tehát török mellet a pápa arcképe fogja díszitni! Bizonyára, különös ellenléteket mutat fel a mi századunk.

OROSZORSZÁG. Varsóból a mostani katonai összeírásról a nemességét illetőleg ekkép irnak tudomás szerint a nsség egész Orosz- ugyszinte Lengyelországban mentes a hadi szolgálattól; azonban csak látszólag van ez így, mert Isó Péter czár egy ukázánál fogvást valamely család örökös nemessége csak addig áll, mig annak tagjai státushivatalt viselnek. Ezen ukáz szerint az örökös nemesség megszűnik tüstint, ha a harmadik nemzedékből senki sem lép státushivatalba, azaz: ha valamely családbeli tag státushivatalban működött, fiának szabad oda nem lépni, de unokája már köteles státuszszolgálatot vállalni, hacsak nemességét s vele jogait el nem akarja veszteni. A nemesek tehát leginkább a hadi szolgálattól választották, hol is csakhamar felsőbb rangokra tehettek szert. Lengyelországban azonban még semmi rendelet nem jelent meg, melly ezen ország nemességét amaz ukáz alá vetné. De itt egészen más körülmények léteznek, mellyek annak nagy részét hadi szolgálatra kötelezik. 1836ban egy czári rendvény jelent meg, minélfogva valamennyi család, mellyek eddigelő nemesi jogokat bírtak s igényeltek, nemességüket bizonyos meghatározott forma szerint kimutatni tartoznak. Ezen kimutatás sinormértékeül földbirtok vétetett. A lengyel nemesség nagy része vonakodott e rendvénynek eleget tenni s inkább lemondott előjogairól, minsem azokat Oroszország által elismértetve lássa. Egy másik része azonban megfelelt e parancsnak, mi végett egy külön czimernöki hivatal lön felállítva, hol is már többen jegyeztették be magokat. Ezek birtokában vannak a nemesség minden előjogának, de nem a másik rész, kik úgy, mint a többi kiváltságatlan, ujonczokul szedetnek, de különös kegyelemből még is némelly előjogokban részesülnek, mint például katonáknak mentesek minden testi bünte-

téstől. Azonkívül szolgálat-idejük csak 10 évre terjed, holott a többieké 25 évre. Aztán némelly magasabb katonai rangu ürességeknél elsőséggel bírnak. Mihelyt pedig valamelyik tisztségre emelkedik, tüstint utódostul valamennyi jogait vissza nyeri az örökös nemességnek, mindazáltal köteles a tíz évet kiszolgálni stb. Így tehát ismét egy ágle van törve a lengyel alkotvány és fájáról.

TÖRÖKORSZÁG. A török-görög meghasonlás még nincs megoldva s nehéz e részben valamit meghatározottan előre mondani, miután ez nem annyira szemmel látható tények mint bizonyos titkos rugóktól függ. A görög külügyminiszter egyik legújabb jegyzéke mart. 10kén érkezett Konstantinápolyba s tüstint közöltetett a portával. Ezen jegyzékben a görög kormány egy új követet igér a portához s ezt akarja megbizni ismétli kifejezésére sajnálkozásának az ismértes tánczvizgalmi esemény fölött s a portát egyszersmind biztosítja, miszerint az Athénbe ujan nevezendő török követet legbarátságosabban fogadandja. Mind Ali effendi, mind Rezsid pasa viszszautasították ez ajánlatot s jókora határozottsággal kijelentették, mikép a porta sem ezen ajánlatra nem hajolhat, sem az ultimatumában adott időhatárt meg nem hőszzabbíthatja. Ő ezügyben a mérsékeltég határain tul nem lépett s jövőre is mindent ki fog kerülni, mi a kérdés összezhonyolítására vezetne. Ezen elvéhez hün ragaszkodva még sem kerülhető el, hogy némi biztosítási rendszabályokról ne gondoskodjék az ország határain, miután a Görögországban állítólag uralkodó ingerültség elővigyázatot kíván; mindazáltal a török sergek főnökeinek legmérsékeltébb önviselési parancsokat adott s kötelességökül tevő a határt tul nem lépni, s minden összezütközést a török sergekkel kikerülni. Azonkívül még idegenségét fejezé ki a reis effendi a miatt, hogy az említett sajnálkozás kifejezésére új görög követ nevezessék a török udvarhoz, miután az ügy természetéhez sokkal inkább illenek e célra külön felhatalmazottat küldeni a török fővárosba. Ezen ohajtásban sokan azt sejtik, hogy a porta hajlandó ezen vitának véget vetni, ha a görög udvar egy külön követ-kinevezésre alázná meg magát. Legnyugtalanítóbbnak látszik, hogy az európai követéségek egy idő óta elszigetelték magokat, hogy egy közös föllépés s közbejárulásról szó sincs többé, mindenik magu utján jár, vagy csupán figyelésre szorítkozik. Mindnyájan egyébiránt kíváncsiak a dolog kimenetelére.

Jeruzsaleméből jelentik, hogy a zsidók ott szerfölött nyugtalankodnak a keresztényesség előhaladása miatt, melly is titokban házról házra terjedez köztük. Titkos törvényseket állítottak tehát magok közt, mellynek feladata lenne kifürkészni s följelenteni azokat, kik keresztýen könyveket olvasnak s a keresztýenek házait látogatni szokták. A rabik két iszonyu átok-nyilatkozványt boesátottak ki, egyiket a keresztýenek ottani szállója (Hospital), másikat a téri-tök s mindazon zsidók ellen, kik ezekkel közelednek. Ugyanezt teszik a zsidó rabik Ázsia más részeiben. Így a bagdádi zsinatban kinyilatkoztták, hogy a cholera nagy pusztításai a zsidók közt, csak isteni büntetés volt, mivel anny sok zsidó fogadá el a kath. s protest. téri-tök tanításait. Mégis daczára ezen átok-nyilatkozványnak s fenyegető jóslatoknak, a zsidóság Ázsiában már feloszláshoz közelg a keresztýenségei számos áttérés következtében.

30ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

Duna-gőzhajózás.

Naponként indul egy gőzös Pestről Győr, Pozsony és Bécs felé érintve a közbeneső kisebb állomásokat is.

Elindulási időpont reggeli 6 óra.

A Győrbe szándékozó t. cz. utazók Gönyőtől külön gőzöson szállítatnak kitűzött helyekre.

Pestől Zimonyba Eszéken át minden kedden indul egy gőzös.

Pestől Zimonyba Tittelen át minden pénteken egy gőzös.

Pestől Drenkovára minden vasárnap és szerdán.

Elindulási időpont reggeli 6 óra.

Összekötetési utazás Konstantinápolylyal.

(Verbindungsfahrten mit Constantinopel.)

Vasárnap 4ik és 18ik aprilisben a török részen.

Vasárnap 11ik és 25ik aprilisben az oláh részen.

A t. cz. utazók igen kéretnek, hogy utipodgyászukat a gőzös elindulása előtti napon, legfőljebb esti 8 óráig méltóztassanak feladni a hivatalban, mivel indulás napján a hajóra semmiféle podgyász sem vétethetik fel s az ezen nap reggelén feladott pogyászok csak a legközelebb gőzössel küldethetnek el.

Pest, april hóban 1847.

Gőshajósai hivatal.

Aichsberg Anna özvegy kereskedőné Umból, eltévedésből Pesten maradt Károly fia iránt tudakozójék a pestvárosi kapitányi hivatalnál, Pest april 12kén 1847. Szekrényesy Endre város kapitány. 1—3

Arverési hirdetvény.

A nagyméltóságú m. k. udv. kincstár kegyes engedelméből közhírré tétetik, miszerint a diós-győri k. k. urodal. mhoz tartozó Kis-Győr helység határában (a áltató 682¼ hold majorsági szántóföldek f. eszt. aprilis 21kén Miskolczon a kormányzó lakban tartandó uyilvános árverés után a leg-

többit ígérőnek, f. e. november 1ső napjától számítandó 3 évre haszonbérbe fognak kiadatni.

Az árverésben részcsülni vágyók a szükséges bánatpénzzel és elegendő biztosítékkal ellátva, az árverési feltételeket a diós-győri k. k. irodában eleve megtekinthetik. 2—3

Arverési hirdetvény.

Ő cs. kir. fenségenek Magyarország dicőült nádorispánjának fenséges örökössei Budán létező hagyományuk azon részének, melly a fenséges örökösök saját használatára meg nem tartandó, jelesen: ko-

csiknak, lovaknak, lószerszámoknak, hóraknak és házi-butoroknak f. évi april hó 20án és a reá következő napokon a budai királyi várban nyilvános árverés alá boesátását határoztták el; hova a venni szándékozók ezennel meghivatnak. 1—3

Gabonaár váltógarasokban.

	Tisztalruha	Készruha	Rozs	Arpa	Zab	Kukorica
Pesten, april. 9. (pesti m.)	310 - 300	—	264	200 - 216	112 - 124	220 - 250
Veszprémben, „ 1. (poz. m.)	220 - 230	190 - 200	180 - 185	130 - 140	80 - 85	155 - 160
Temesvárott, „ 2.	206 - 232	—	—	135	83	154
Győrött, „ 3.	210 - 240	180 - 190	150 - 165	110 - 140	74 - 77	150 - 160
Mosonyban, „ 8.	206 - 260	—	175 - 188	128 - 140	75 - 81	152 - 165
N. Szombatban, „ 6.	204 - 228	—	180 - 185	142 - 148	78 - 82	—
Pozsonyban, „ 9.	220 - 240	—	178	140 - 147	80 - 83	175
Miskolczon, „ 3.	206 - 212	196 - 200	185 - 19	154 - 160	64 - 66	160 - 175

Statuspapir és részvény-árcetel.

Bécs, april. 9kén 1847.
bankrészvény 1591 fr.
1834ki 500 p. frtos kölesön 765 „
1839ki 250 p. frt 297½ „
Eszterházy 40 fr. sorskötel. 63½ „
Cs. kir. arany 4 fr. 36—38 kr.
pesti lánchíd-részvény 100 fr. — frt.
bécs-glognitzi vasut 400 fl. 100 fr. 130½ „
pozsony-nagyszombati „ 100 — „
középponti „ (100 fr.) 98½ „
duna-gőzhajósai 500 fr. 640½ „

tésére a hunyadmegyei javaslat 1. §a helyébe következő indítványoz: a' tizedre nézve a' földesurnak törvények által biztosított joga fenmarad. Az 1820ki özszeírásra hivatkozást szükségesnek tartja, mert némely földesurnak nem igen lesz egyéb oklevele dézma iránti joga támogatására; az említett özszeírásban pedig fel van jegyezve, hogy itt 's itt dézma nem létezik, de helyette az urbéresnek ennyi 's ennyi szolgálatot tesznek 'stb. Sokan pártolólóg felállva: enunciatio! Dobokam. főisp. Előbbi javaslatát a' hunyadmegyei szerkesztő első §a helyébe indítványozta, a' többiben pártolja Hunyadmegyét.

Sokan kijelentést szorgalmazván, elnök ó nmlga kimondotta a' határozatot a' hunyadmegyei javaslat értelmében. Dobokam. főispánjának az 1. 's Hunyadmegyének az 5ik §ra tett módosításával, mint előbbi számunkban előleg közölte volt.

TÜZVÉSZ. Az E. H. legújabb számában köv. szomorú tudósítást közöl: Április 1én dél-tájban a' városunktól mintegy órányira fekvő Gyalu helységben tűz ütött ki, mit a' vésteljes fellegekint emelkedő füstgomoly csak hamar hírül adott a' kolozsváriaknak is. Azonnal sokan az érdekeltbebbek közül, jelesen Kolozs megye derék 's illy szerencsétlen csapások esetében mindig fiatal erélyű főispánja, felső kerületi főbírája 's némely főuraink a' veszély helyére siettek. Mire azonban Gyalu innenső végéhez értek, már a' Szamoson levő nagy híd túlsó részének is üszkei füstölögvén a' megáradt víz fölött, csak gyalog, lajtorják segítségével, lehetett átmenniök. A' látványt, mely ekkor elejébe tűnt, leírni alig lehet. Iszonyú szélvész dühöngött, mely vad szeszélyében a' lángoló üszköket egymástól puskalövésnyire fekvő épületekre sodorta. Illy esetben, képzelhetni, hogy még ott is, hol tüzzelő rendszer létezik, közrémület 's a' pusztító elem mindenfelől megrohanása lehetlenné teszi az embernek az öntájközhatást; menyhivel inkább volt ez így Gyaluban, melynek nagyobb szerencsétlenségére épen nagyüdüttök levén, a' lakosság nagy része Kolozsvárról volt hetivására. A' kár és nyomor rémitő, egy megyei hivatalnokkint, ki a' hely színén volt, Gyalunak több mint fele pusztulóvá lön; mennyire eddigelő végére járt sikerült, 100 és 150 közt áll csupán a' lehamvadt házak száma, köztük az Eszterházy-grófok vendégfogadója, kisebb birtoku nemesek 's legnagyobb részt urbéresek lakai; a' sűrűn fekvő gazdasági épületek számához alig vethetni. A' házakból kihordott butorok 's holmi eszközök utcán 's udvaron égetek el; ezüst pénz is így találtak özszeolvadva. A' szabadon bocsátott marhák 's próbb háziállatok, nem tudván hova menekülni, tanyáikon sülték meg. Legyen elég e' részletekhez még csak azt említenünk, hogy a' lüz a' megyének tömérékébe kerül, 'stb. A' közlekedés N. Várud felől Kolozsvárral, míg a' híd leégett részét kitarozzák, csak Szucsák felé kerülve lehetséges, mi valóban e' megye felvidékére 's eszterházyvárosunk forgalmára nézve is káros hatású akadály. Mit mondjunk azon több mint száz családról, mely földél 's egy falatkenyer nélkül maradt? Könyörület uraim, az emberiség nevében, könyörület! Mi valamint egyfelől nyilvános köszönetet mondunk a' helybeli birtokosak 's haszonbérlok azon nemes tetteért, miszerint, a' mint értesültünk, az inségre jutottak táplálására folyvást nagy mennyiségű kenyert sütöttek, ugy másfelől kötelességünknek ismerjük segélyre, gyors segélyre, millyet e' csapás igényel, híni fel minden nemes keblű emberbarátot. *)

TÁRSULATI ÉLET.

A' martius 21kén folytatott közgyűlésben: 8szor a' titoknok napi rendre kívánván áttérni, több rendbeli felszólalás következtében visszavezettetett a' tanácskozás az előbbi napon tett indítványok sorára, nevezetesen a' M. Gazda ügyére, mely tekintetben, ámbár e' lap szerkesztője a' kívánt semleges irány megtartására szavát adta 's a' közgyűlésen és szakosztályon kívül egyéb bizottsági ellenőrködést el nem fogadhatónak nyilvánított, a' többség mégis ezen lap egyesületi firmáját illy bizottság létehez kötvén, e' bizottság szükségét 33 szavazattal 25 ellen elhatározá, a' szerkesztőnek a' belégyezés kinyilatkoztatására 3 napi idő engedtetvén. Ekkor a' közgyűlés folytatása elnökileg martius 25re halasztatván

Martius 25kén 9szer egyesületi titoknok által bejelentett egyesületi tagok hosszú sora olvastatván fel, indítvány tétetett, hogy e' naptól kezdve a' választásokra nézve ragaszkodjék az egyesület az alapszabályok azon határozatához, mely szerint a' rendes tag egyedül a' rendes közgyűléseken a' korm. választvány ajánlatára szó többséggel választandó. Ez ellen más oldalról indítvány tétetett, hogy jelen esetben megtartatván az eddigi gyakorlat jövőre az illető alapszabály e' pontjának eltörlése határozassék el. — Hoszasz vita után a' szőlők tulnyomó többsége szerint elnök gróf ó nga határozatul kimondá azon indítvány elfogad-

*) Adakozásokat szerkesztőségünk is elfogad 's illető helyére szállitandja.

tatását, mely a' választásokra nézve az alapszabályok megtartatását ajánlá 's ennek következtében a' bejelentett tagok megválasztása az alapszabályok által kijelölt utra utasított. 10er elnöki utasításnál fogva a' titoknok felolvása az előbbi kétnapi közgyűlés jegyzőkönyvét 's erre nézve határozatott: a) hogy azon ponttól kezdve, melyben Fényes Elek ur lemondása foglaltatik, a' szerkesztésben ne naplói, (mint gazdasági kérdésekről szóló jegyzőkönyveknél szokott) hanem rövid jegyzőkönyvi alak és modor használtassék. 'S hogy b) a' jelen közgyűlés jegyzőkönyveinek hitelesítésére öt tagból álló bizottság küldessék ki, melynek tagjaiul megkértettek: Zichy Miklós gr. elnöksége alatt gróf Dessewffy Emil, Brúnek József, Havas József és Kossuth Lajos. c) A' pénztárnok-választásra nézve felkiáltás útján, mely választásmód az alapszabályok világos rendeletébe ütközik, több oldalról ovás tétetvén, e' megválasztás érvényességét a' közgyűlés ezuttal minden innen jövőre huzható következtetés nélkül ismeré el. 11er a' mult közgyűlés nyomán, a' M. Gazda szerkesztője, mint annak egyik tulajdonosa kiváltságos társával együtt, a' tett felszólításra kinyilatkoztatván, hogy a' mult közgyűlés többsége által kívánt bizottsági felügyelést részükrol el nem fogadhatják, az akkori végzés értelmében e' lapnak hivatalos viszonya a' gazd. egyesülettel megszüntetett; ennek a' M. Gazdában való kijelentése mellett megengedtetvén a' szerkesztőnek, hogy jövő félévig a' jelen előfizetők iránti tekintetből az egyesület firmáját viselhesse. 12er hogy az egyesület hivatalos organum nélkül ne maradjon, miután Balla Károly ur, Kém-lő' című lapjára nyert szabadítékának az egyesület részire átengedését nyilatkozatá, a' kormányzó választvány utasítatni rendeltetett: hogy arra nézve, mikép lehessen e' lapot az egyesület érdekében, irányában 's illő sikerrel megindítani, igyekezzék a' dolgot előkészíteni 's véleményét a' teendő további intézkedésekről jövő közgyűlés elé terjeszse. 13or ezel után elnök gróf részint az idő eljárára hivatkozván 's kijelentvén, hogy a' teendők ezúttal be vannak fejezve, a' gyűlést berekesztettnek nyilvánítá; miközben az előadó helyettesítésé ismét szóba hozatván, elnök gróf ó nga az első napon elhatározott esőbírdekre utalván 's egyszerűs mind a' helyettesítést fölőlegnek nyilvánítván, a' gyűlést ismételve berekesztettnek nyilatkozatá. Pesten, ápril 3án 1847. T. Ö r ö k János egyesületi titoknok.

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. Miként az éjszaki vasut mart. 31én Bécsben tartott közgyűlésben jelentetett, a' pályavonal egész a' porosz Vilmosfele vasutig bízhetőleg már jövő május hónapban lesz járható, ugy hogy a' vasuti özszeállítás Bécsből egész Boroszlóig, Berlin, Hamburg és Stettimig tökéletesen meg lesz állitva. Ott isa' státus készített a' vasutat — Meddig fognak még „szüvállaink“ az előlételek vas járma alatt görnyedezni? vagy nem látjuk é, hogy midőn mások munkálnak helyettünk, idegen terhek hordozása alá készü-lünk? Adózzunk minderre, 's minden, a' mi jó fog létezni e' hazában, tanuljonunk lesz.

SPANYOLORSZÁG. Mart. 28kai madridi tudósítások szerint a' királynő Soto Mayor miniszterségét letette 's új kabinetet alakított három puritán tagjából a' congressusnak 's három moderadóból. Első osztályhoz tartozik: Pacheco, miniszterelnök 's külügyi tárczabirtokos; Salamanca pénzügyminiszter; Pastor Diaz, közoktatási miniszter; az utóbbiakhoz Mazarredo tábornok hadminiszter; Sotello tengerészminiszter, Benavides belügym. Az igazságminiszteri tárcza még nem volt kiadva, jelölteül azonban Arrazolát nevezé a' közönség. Az előbbi miniszterek letétele éjfél táji órákban történt; a' változás gyökeresnek látszik; mert az új kabinet főszemélye a' cortesben elődei politikáját kül es belsőleg ártalmassá nevezé.

A' spanyol miniszterség előre látott bukása bekövetkezett, 's az ujnak megalakulása bizonyítja, mikép a' francia befolyás Madridban visszafelé tesz lépéseket. Az új miniszterség többsége nemzeties érzelmű 's gondolkodású. Belügyekben alig fog valódi egyetértést uralkodni az új miniszterek közt 's itt fekszik a' kabinet gyöngesége, mely ekkép nem fogja magát sokáig fentarthatni, nem tekintve, hogy egyáltalában nem egészen bizonyos: vajjon az eddigi többség a' congressus és senatusban kész leend e' Pachecot (mostani miniszterelnököt) gyámolítani. Pacheco jókora terjedelmű ismérettel bíró férfi, ki tollat és szót egyiránt bir vezetni 's elvitáztatlan bizonyítványait is adá politikai bátorságának, midőn Espartero kormányzósága alatt a' congressusban mint a' moderadói ügy védelmezője egészen egyedül állott 's mind a' mellett súlyos állomásának tapintat, ügyesség és sikerrel megfelelt. Akkor még határozott párt-hive volt ó Krisztina királynőnek, mikép most nyíltan bevalott ellensége. Főjellemonásachúság és dicsvágy. Testileg gyöngye 's tekintet nélküli, 's gyógyíthatlan létegetű fejbajban szenved, mely őt gyakran betekig hátráltatja hivatalbeli kötelességei teljesítésében 's kétéssé teszi: vajjon

physikai tekintetben igazán képes é mostani súlyos állomására. Salamancával a' pénzügy körülaligha fog egyet-érteni. Végül ez is elérte minden vágyai czélját 's a' pénzügyi tárcza bírását bizonyosan önérdékére fordítandja. — Az ellenséges miniszterség megbukta után Serrano tábornok előjött rejtékéből, melyet némelyek szerint az angol követnél, mások szerint pedig magában a' k. lakvárban talált, — az ellene indított pernek azonban ugy látszik semmi követkevénye nem lesz. Cordova tábornok madridi főkormányzóvá 's ideiglenes tartományi főkapitánnyá nevezetett, még egyéb fontos változásokat remélnék, 's az új kabinet sokan átmeneti miniszterségnek tekintik, melyet nem sokára tisztán progressistai alakulás követend. Martius 29kén megjelent az új miniszterelnök a' congressusban, 's társai nevében a' követendő rendszerről nyilatkozott. A' kormány mérsékeltlen szabadellvű véleményt vall és számot tart a' kamrák közremunkálására, melyeket néhány napnyi szünettartásra kért, hogy idejök legyen az elődek által elejébe terjesztett törv. javaslatok bő megfontolására, miszerint azokat aztán vagy helyben hagyják, módosítják, vagy visszavonják. A' külpolitika barátságos viszonyfentartásra czélozand az idegen hatalmak irányában, mindenek előlt azonban spanyol azaz nemzeti leend, a' belpolitika a' törvényszerűség nagy elvét veendi sinórmértékeül, és ha megtörténék, hogy r e n d k i v ü l i körülmények eltérésre kényszerítnek a' miniszterséget ezen utról, a' rend helyreállitása után csakhamar ismét visszatérnének reá 's billt kérnének a' cortestól felszabadításra minden további felelősségtől. A' politikai bünefedést illetőleg Pacheco azon nézetben volt, hogy minden, ki Izabella trónjogait elisméri, politikai működésekre felhatalmazható; azonban ezen kérdésnek politikai esetlegiségek alá rendelteten szükség maradni. A' p ortugál eseményeket is érinté, kinyilatkoztatván, miszerint Izabella királynő soha nem fogja megengedni, hogy dona Maria trónja megdőntessék vagy veszélyeztessék. Végre rendet 's takarékoságot ígért a' közgazgatásban 's a' 200 millió reálnyi kölcsönről tervet visszavoná. A' cortes kedvezőleg fogadá a' miniszterség e' jelentését. Mégis mindjárt parlamentü küzdelem fordult elő. Miután Salamancának mint bankárnak pénzügyei voltak a' kormányval, a' régi miniszterek pártja előterjesztetni kívánta az illető irományokat. Az új pénzügyminiszter azt felelé ugyan, mikép ő megszünt üzérkedő lenni 's a' közte és a' status közt szabályzandó érdekek vagy tisztába hozatvák már, vagy épen most szándéka tisztába hozni azokat. Azonban ezen felvilágosításokkal nem elégteltek meg az előbbi miniszterek, és szavazást sürgettek, melynél jókora keveselbségben maradtak. A' congressus üléséből a' senatusba ment által Pacheco 's ott szinte letette politikai hitvallomását.

Cataloniai határszélről érkezett tudósítások szerint mart. 29dikére egy általános carlistai mozgalmat vártak. Mintegy 300 férfi már több nap óta Berga vidékén megjelent 's valamennyi harangnyelvet leszedtek, nehogy vészlármat üthessenek a' lakosok. Tarragona tartományban is törtétek már özszeütközések a' carlisták és királypártiak közt.

Manso madridi főkapitányt még az előbbi miniszterség letette, mivel a' helyett, hogy Serranót elfogatta volna, ezt még inkább meginté 's időt és alkalmat nyújtott neki a' rendőrségi üldözések előli menekülésre. — A' cortes elibe állitólóg egy törvényjavaslat terjesztetett, mely által a' király Izabella netaláni betegsége esetére az ügyek közös vezetésére hatalmaztatnék föl. — A' belügy miniszter egy osztályabeli magasb rangu tisztviselőt szándékozik Anglia, Franciaország, Belgium és Schweizba küldeni, ki az ottani börtönök és bűnhesztő intézeteket meglátogatván, anyagokat gyűjtsön a' spanyolországi börtönügyjavításra.

FRANCZIAORSZÁG. Don Enrique spanyol infans mart 30kán sürgönyi tudósítás következtében Marseillet és Franciaországot odahagyá. Egy nappal előbb Marseillebe érkezett, Hautboul tábornok, a' kormányzó 's igazgató és spanyol consul látogatásait fogadá 's lakot bérlett egy hónapra a' Beauvois hotelben, más nap reggeli 4 órakor egy postakocsi állott fogadója előtt 's a' hercz. Nizza felé utazott. Most azonban a' spanyol miniszterválozás következtében reménye van ismétü visszahívatásra. Mart 30kai páirkamrai ülésben nagyszámu kérelmeket a' gyarmati rabszolgaság végképi megszüntetését illetőleg utasítottak napirend által vissza, miután a' rabszolgák helyzetét javító 's önmegváltásukat könnyebbitő 1845ki átmeneti törvény hatásai e' rövid idő alatt még eléggé ki nem fejlődhettek. — Mart. 31kei követkamrai ülésben a' kormánynak két millió franknyihitel nyittatott különféle jótékonyágitó czélok létesítésére.

Franciaország Chinában állandó követséget alapított, 's a' kinevezett cantoni ügyviselő már el is utazott a' végre Toulonban szállván hajóra. — O'Connell Dani mart. 29kén Párizsból Lyonba utazott; legifjabb fia kíséri őt;